

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра загальної теорії права та держави

РОБОЧА ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**
Ступінь вищої освіти: **бакалавр**
Галузь знань: **08 Право**
Спеціальність: **081 Право**

*Факультети: цивільної та господарської юстиції,
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції),
адвокатури, судово-адміністративний, соціально-правовий,
міжнародно-правових відносин*

Одеса
Фенікс
2021

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 30 серпня 2021 р.)*

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Крижановський А. Ф. – доктор юридичних наук, професор, в.о. завідувача кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія»;

Дудченко В. В. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія»;

Скуріхін С. М. – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри загальної теорії права та держави Національного університету «Одеська юридична академія».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Крестовська Н. М. – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри морського права Національного університету «Одеська морська академія»;

Манько Д. Г. – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Міжнародного гуманітарного університету.

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» [для здобувачів вищої освіти галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»] [Електронне видання] / А. Ф. Крижановський, В. В. Дудченко, С. М. Скуріхін. – Одеса : Фенікс, 2021. – 65 с. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/15531>

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ЩОДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Загальна теорія права та держави» є необхідним компонентом професійної підготовки юриста.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» є право як соціальне явище. Вивчення права та його джерел ґрунтується на правових доктринах, цінностях і принципах, в основі яких покладені права та основоположні свободи людини.

Предметом навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» виступають закономірності та випадковості виникнення, буття, функціонування та розвитку права і держави, державно-правових інститутів. Засвоєння поняттєво-категоріального апарату юриспруденції необхідні студенту як база для вивчення галузевого законодавства та юридичних процедур, а також для вироблення та закріплення навичок та умінь практичного застосування права.

Міжпредметні зв'язки: загальна теорія права та держави належить до блоку фундаментальних юридичних дисциплін і тісно пов'язана з такими навчальними дисциплінами як філософія права, соціологія права, методологія юридичної науки, з дисциплінами конституційного циклу (конституційним правом України та конституційним правом зарубіжних країн), а також з неюридичними дисциплінами, зокрема, із політологією. Вивчення загальної теорії права та держави базується на знанні шкільного курсу основ правознавства. У свою чергу загальна теорія права та держави є основою для вивчення галузевих та міжгалузевих, прикладних юридичних дисциплін та дисциплін міжнародно-правового циклу.

Методи, методики та технології. Загальною теорією права та держави використовуються як класичні, так і сучасні методи, методологічні прийоми та принципи пізнання правових явищ; загальнонаукові і спеціальні методики правової оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп, ідентифікації правової проблеми та її вирішення на основі принципів права; інформаційно-комунікаційні технології.

Інструменти та обладнання, що використовуються під час вивчення дисципліни, включають: сучасне інформаційно-комунікаційне обладнання, інформаційні ресурси та програмні продукти, що застосовуються в правовій діяльності.

Структура навчальної дисципліни. З метою наближення загальнотеоретичної юридичної підготовки до практики формування правової держави в Україні, а також виходячи з необхідності закріплення ідеї пріоритету права в юридичній діяльності, вивчення навчальної дисципліни розпочинається з тем, які присвячені теоретичним аспектам права, а надалі навчання спрямовується на вивчення теорії держави.

Під час вивчення курсу «Загальна теорія права та держави» здобувачам вищої освіти дається курс *лекцій*, організовується постійне *консультування* на кафедрі, проведення семінарських занять, а також самостійна робота.

Семінари є важливою формою навчальної роботи зі здобувачами вищої освіти. Вони мають на меті перевірити, поглибити і закріпити теоретичні знання, отримані студентами на лекціях і в процесі самостійної роботи, а також покликані сформулювати у здобувачів вищої освіти навички усного викладу теоретико-правового матеріалу, публічного виступу, ведення дискусії.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни організовується за вказівками лектора і за обсягом становить від однієї до двох третин навчального матеріалу визначеної теми.

Атестація здобувачів вищої освіти за результатами вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» здійснюється у формі атестаційного екзамену.

ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Навчальна дисципліна «Загальна теорія права та держави» є однією з основних за спеціальністю 081 «Право», має методологічне значення для всіх галузей знання про право та державу, спричиняє безпосередній вплив на формування корпусу правників в Україні сучасного рівня.

Пропонована робоча програма визначає структуру і зміст навчальної дисципліни «Загальна теорія права і держави». Стрижневою ідеєю курсу є ствердження людини як найвищої цінності, її прав і свобод, верховенства права. Вивчення курсу «Загальна теорія права та держави» має важливе значення в підготовці юристів, здатних успішно застосовувати набуті правові компетенції у сфері юридичної практики – в діяльності органів державної влади, у правозахисній діяльності тощо.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» здобувачі вищої освіти мають набути наступні **компетентності** (відповідно до наказу МОН України № 1379 від 12.12.2018 р.):

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів, і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.

СК3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи.

СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.

СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Здобувач вищої освіти ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 081 «Право» після вивчення навчальної дисципліни «Загальна теорія права та держави» повинен продемонструвати такі **результати навчання** (відповідно до наказу МОН України № 1379 від 12.12.2018 р.):

Соціально-гуманітарна ерудованість:

1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

Дослідницькі навички:

7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

Комунікація:

10. Вільно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, правильно вживаючи правничу термінологію.

12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

Професійна самоорганізація та використання інформаційних технологій:

14. Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності.

15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

17. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

Праворозуміння:

18. Виявляти знання і розуміння основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.

19. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності та змісту основних правових інститутів і норм фундаментальних галузей права.

20. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

Правозастосування:

21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальний перелік тем, що підлягають вивченню

№№ п/п	Назва теми
1	Загальна теорія права та держави як наука та навчальна дисципліна
2	Походження права
3	Основні вчення про право
4	Право та його властивості
5	Право і держава в їхньому співвідношенні
6	Право в системі соціального регулювання
7	Норми права
8	Система права
9	Форми (джерела) права
10	Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав
11	Правоутворення і правотворчість
12	Правові відносини
13	Реалізація та застосування права
14	Тлумачення права
15	Правова поведінка
16	Поняття і види юридичної відповідальності
17	Юридична практика та юридичний процес
18	Правосвідомість і правова культура
19	Правові засоби та механізм правового регулювання
20	Верховенство права, законність і правопорядок
21	Право і людина. Права людини (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
21	Ціннісна характеристика права (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
22	Правові системи та правові сім'ї
23	Виникнення держави
24	Поняття, ознаки, сутність та типологія держави

25	Функції держави
26	Форми держави
27	Державна влада і механізм держави
28	Громадянське суспільство і держава
29	Демократична, правова і соціальна держава
30	Право, держава і цивілізація

Тема 1. Загальна теорія права та держави як наука та навчальна дисципліна

Поняття юриспруденції та її склад. Юридичні науки та їх класифікація.

Предмет загальної теорії права та держави. Загальні закономірності та специфічні особливості права та держави.

Загальна теорія права та держави у системі юридичних і суспільних наук. Співвідношення теорії права, соціології права і філософії права, теорії держави, політології та конституційного права.

Система загальної теорії права та держави. Правознавство та державознавство. Функції загальної теорії права та держави.

Поняття та система методології юридичної науки. Загальні, загальнонаукові, міждисциплінарні, спеціальні методи пізнання. Принципи пізнання та їх роль в методології юридичної науки. Поняттєво-категоріальний апарат юриспруденції.

Загальна теорія права та держави як навчальна дисципліна, її роль у професійній підготовці юристів.

Тема 2. Походження права

Соціальне регулювання у первісному суспільстві. Мононорми та їх види. Архаїчне право.

Шляхи (способи) становлення права: розкладання мононорм, визнання правових звичаїв, утворення судових прецедентів та видання нормативно-правових актів.

Історичні етапи розвитку права.

Теорії походження права: ідеалістичний та матеріалістичний підхід. Огляд теорій походження права: міфологічних/теологічних, природно-правової, історичної, соціологічної, марксистської (класової), психологічної, примирення, неолітичної революції.

Тема 3. Основні вчення про право

Поняття права. Сутність права. Основні ознаки (властивості) права: загальнооб'язковість, нормативність, формальна визначеність, процедурність, системність, офіційна гарантованість.

Природне та позитивне право. Об'єктивне та суб'єктивне право. Об'єктивне право та його співвідношення із позитивним правом.

Соціальне призначення права. Функції права: поняття та види.
Принципи та постулати права.

Тема 4. Право та його властивості

Поняття права. Сутність права. Основні ознаки (властивості) права: загальнооб'язковість, нормативність, формальна визначеність, процедурність, системність, офіційна гарантованість.

Природне та позитивне право. Об'єктивне та суб'єктивне право. Об'єктивне право та його співвідношення із позитивним правом.

Соціальне призначення права. Функції права: поняття та види.
Принципи та постулати права.

Тема 5. Право і держава в їхньому співвідношенні

Єдність і відмінності у походженні, сутності, організації права і держави.

Механізм взаємодії права і держави. Типи зв'язків між правом і державою: функціонально-координаційні, причинно-наслідкові.

Тоталітарна (етатистська), ліберальна та прагматична (дуалістична) моделі взаємодії права і держави.

Проблема подолання етатизму і рух до правової держави.

Тема 6. Право в системі соціального регулювання

Соціальне регулювання: поняття та види. Внутрішнє та зовнішнє, стихійне і волевстановлене, нормативне і ненормативне, загальне та індивідуальне соціальне регулювання.

Поняття і види норм: природні, технічні, соціальні. Різновиди соціальних норм: правові, моральні, релігійні, корпоративні, естетичні, звичаї та традиції.

Специфіка правового регулювання в системі соціального регулювання. Типи та методи правового регулювання. Форми правового регулювання.

Співвідношення права та інших соціальних норм: єдність, відмінність, взаємодія.

Нормативні акти: поняття та види.

Тема 7. Норми права

Поняття норми права (правової норми). Ознаки, що відрізняють правову норму від інших соціальних норм. Формальна визначеність норми права, загальнообов'язковість, системність, неперсоніфікованість, зв'язок з державою.

Структура норми права: гіпотеза, диспозиція і санкція. Види елементів правової норми.

Способи викладення правових норм. Норма права і стаття нормативно-правового акту.

Класифікація правових норм. Спеціалізовані та конкретні норми права.

Тема 8. Система права

Поняття системи права. Складові системи права: правові норми, інститути права, галузі права, правові спільності.

Галузі права. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права. Поняття та види інститутів права. Міжгалузеві інститути права.

Поділ права на приватне і публічне. Специфіка матеріального і процесуального права.

Національне, міжнародне і інтегративне право. Співвідношення між нормами міжнародного та національного права, інтегративного та національного права.

Тема 9. Форми (джерела) права

Поняття та види джерел права: матеріальні, ідеальні, пізнавальні, формально-юридичні. Форми (джерела) права. Різноманіття форм (джерел) права.

Правовий звичай та його місце в сучасному праві.

Юридичний прецедент. Види прецедентів. Структура прецеденту. Судовий прецедент.

Нормативний договір. Міжнародні та внутрішньодержавні договори.

Релігійний текст як джерело права.

Юридична доктрина і коментар до юридичних текстів.

Тема 10. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав

Поняття та ознаки нормативно-правових актів. Види нормативно-правових актів.

Закон: поняття та ознаки. Класифікація законів за різними підставами. Поняття підзаконних актів. Види підзаконних актів.

Дія нормативно-правових актів у часі. Моменти набуття та втрати чинності нормативно-правових актів. Дія нормативно-правових актів у просторі. Дія нормативно-правових актів за колом осіб.

Законодавство: поняття та склад. Співвідношення системи законодавства з системою права.

Тема 11. Правоутворення і правотворчість

Соціальний процес формування права (правоутворення) і правотворчість (нормотворчість): спільне, відмінне, співвідношення.

Поняття правотворчості. Функції правотворчості. Принципи правотворчості. Стадії правотворчої діяльності.

Види правотворчості. Законотворчість. Відомча правотворчість. Локальна правотворчість. Юридична практика і правотворчість.

Вплив міжнародного та інтегративного права на процес національної нормотворчості.

Поняття та види систематизації нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів. Інкорпорація. Кодифікація. Консолідація.

Тема 12. Правові відносини

Поняття, ознаки та види правових відносин.

Склад (структура) правовідносин. Суб'єкти правовідносин: поняття і види. Співвідношення понять «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин». Індивідуальні та колективні суб'єкти правовідносин. Правосуб'єктність. Правоздатність, дієздатність і деліктоздатність як юридичні характеристики особи.

Об'єкти правовідносин: поняття і види. Речі та дії як об'єкти правовідносин.

Зміст правовідносин. Суб'єктивне право та юридичний обов'язок. Зміст суб'єктивного права та юридичного обов'язку. Законний інтерес.

Передумови правовідносин. Юридичні факти та їх класифікація. Дії, події, стани. Складні юридичні факти. Фактичний склад.

Тема 13. Реалізація та застосування права

Поняття та ознаки реалізації права. Індивідуальна та колективна реалізація права. Реалізація права у правових відносинах і поза правовими відносинами.

Форми реалізації права: дотримання, виконання і використання.

Реалізація та нереалізація права.

Застосування права як засіб забезпечення реалізації права.

Застосування права як управлінська діяльність. Основні вимоги належного застосування права. Суб'єкти застосування права.

Процес (стадії) правозастосовної діяльності.

Типове і нетипове застосування права. Прогалини у позитивному праві, шляхи їх подолання та усунення. Види та способи вирішення юридичних колізій.

Акти застосування права: поняття та ознаки. Відмінність акту застосування права від інших правових актів. Структура акту застосування права: вступна, описова, мотивувальна та резолютивна частина.

Класифікація актів застосування права за різними підставами.

Тема 14. Тлумачення права

Поняття тлумачення права. Різновиди тлумачення: з'ясування і роз'яснення права.

Способи (прийоми) тлумачення норм права за змістом: філологічне, систематичне, історичне (історико-політичне), функціональне, логічне, телеологічне.

Види тлумачення права за суб'єктами: офіційне та неофіційне. Доктринальне тлумачення. Автентичне та легальне (делеговане) тлумачення. Нормативне та казуальне тлумачення.

Тлумачення норм права за обсягом: буквальне, поширювальне та обмежувальне.

Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти): поняття, ознаки, види.

Тема 15. Правова поведінка

Правова поведінка: поняття, ознаки та види.

Правомірна поведінка. Види правомірної поведінки. Мотиви правомірної поведінки. Правова активність особистості. Правомірність як стан суспільних відносин. Шляхи забезпечення правомірності.

Поняття та ознаки правопорушення. Види правопорушень. Юридичний склад правопорушення. Об'єкт правопорушення. Об'єктивна сторона правопорушення. Суб'єкт правопорушення. Суб'єктивна сторона правопорушення. Види правопорушень.

Зловживання правом та його ознаки.

Об'єктивно протиправна поведінка та її ознаки.

Причини правопорушень та шляхи їх усунення.

Тема 16. Поняття і види юридичної відповідальності

Соціальна відповідальність та її види.

Поняття та ознаки юридичної відповідальності. Юридична відповідальність як правовідносини. Юридична відповідальність та державний примус. Позитивна та негативна юридична відповідальність. Ретроспективна та проспективна юридична відповідальність.

Мета і функції юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності.

Види юридичної відповідальності. Конституційна, кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, та матеріальна відповідальність. Штрафна (каральна) і правовідновна відповідальність.

Обставини, що виключають юридичну відповідальність. Підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Тема 17. Юридична практика та юридичний процес

Юридична практика: поняття та ознаки. Структура юридичної практики. Види юридичної практики. Судова практика як вид діяльності та практичний досвід.

Поняття, ознаки і зміст юридичного процесу. Юридичний процес та юридична процедура. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури.

Стадії юридичного процесу.

Види юридичного процесу та їх характеристика.

Юридична техніка та технології. Засоби, правила та прийоми юридичної техніки.

Тема 18. Правосвідомість і правова культура

Поняття і структура правосвідомості. Види правосвідомості. Функції правосвідомості.

Поняття та види деформацій правосвідомості. Правовий нігілізм як крайня форма деформації правосвідомості.

Правова культура: поняття та структура. Правова культура суспільства та правова культура особи. Професійна правова культура.

Правовий менталітет. Особливості правового менталітету українського народу.

Правова соціалізація і правове виховання. Форми правового виховання.

Тема 19. Правові засоби та механізм правового регулювання

Правове регулювання та правовий вплив: критерії співвідношення.

Поняття механізму правового регулювання. Елементи механізму правового регулювання. Стадії механізму правового регулювання. Механізм правового регулювання та механізм дії права. Ефективність механізму правового регулювання.

Правові засоби: поняття та види. Суб'єктивні права та юридичні обов'язки як ключові правові засоби. Законні інтереси та їх специфіка. Правові акти, їх види і співвідношення. Правові режими: поняття та види. Галузеві, особливі та надзвичайні правові режими.

Правові стимули (правові заохочення і правові пільги) та обмеження в механізмі правового регулювання.

Правові аксіоми, правові презумпції, правові фікції в механізмі правового регулювання.

Правова політика: поняття, види, форми.

Тема 20. Верховенство права, законність і правопорядок

Верховенство права: концепція та принцип сучасної держави. Основні складові елементи верховенства права.

Поняття, мета та сутність законності. Принципи (вимоги) законності. Законність і правозаконність. Гарантії законності. Загальні умови і спеціальні (юридичні) засоби законності.

Законність і правопорядок. Поняття та елементи правопорядку. Ознаки правопорядку. Співвідношення правопорядку і громадського порядку.

Національний, інтегративний та міжнародний правопорядок. Формування світового правопорядку.

Тема 21. Право і людина. права людини (для ФПС, СПФ, ФМПВ)

Людина, індивід, особа, громадянин: співвідношення понять.

Правовий статус та правове становище людини. Структура правового статусу. Види правових статусів людини.

Еволюція прав людини. Покоління прав людини.

Людина, індивід, особа, громадянин: співвідношення понять. Співвідношення прав людини і прав громадянина. Поняття та ознаки основоположних прав людини і громадянина. Види основоположних прав і свобод людини та громадянина. Юридичні обов'язки особистості. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. Обмеження прав людини.

Міжнародний захист прав людини. Міжнародно-правові стандарти у сфері прав людини. Міжнародні стандарти прав дітей і молоді.

Тема 21. Ціннісна характеристика права (для ФЦГЮ, ФА, САФ)

Цінності та їх класифікація. Правова аксіологія.

Інструментальна цінність права. Цінності права.

Власна цінність права. Правові цінності. Соціальна цінність права. Властивості права, через які проявляється соціальна цінність права. Особистісна цінність права. Властивості права, через які проявляється особистісна цінність права.

Право як цінність культури та цивілізації. Загальнолюдський (світовий) рівень формування правових цінностей.

Тема 22. Правові системи та правові сім'ї

Поняття та структура правової системи. Критерії класифікації правових систем. Правовий стиль як критерій класифікації правових систем. Національна, інтегративна, міжнародна правові системи. Глобальна правова система.

Правові сім'ї (сім'ї правових систем). Романо-германська, англо-американська, релігійна, традиційна (традиційно-етична) та звичаєва правові сім'ї. Змішані (гібридні) правові системи: скандинавська, латиноамериканська.

Тенденції розвитку правових сімей.

Правова система України на правовій карті світу.

Тема 23. Виникнення держави

Первісне виникнення (походження) і похідне виникнення (трансформація) держави.

Основні теорії походження держави: теологічна, патріархальна, договірна, географічного детермінізму, насильства, органічна, класова (економічна), олігархічна. Військовий, аристократичний і плутократичний шляхи походження держави. Теорія неолітичної революції.

Багатофакторний підхід до походження держави.

Закономірності становлення держави. Протодержава (чифдом). Західний та східний шляхи державотворення.

Похідне виникнення держави: основні форми.

Тема 24. Поняття, ознаки, сутність та типологія держави

Поняття та ознаки держави. Атрибути держави: народ, територія, державна влада.

Сучасні підходи до вивчення держави: теологічний, арифметичний (класичний), юридичний, соціологічний та техніко-кібернетичний. Багатовимірний «портрет» сучасної держави. Сучасна та досучасна держава. Народовладдя як ознака сучасної держави. Сильна та слабка держава.

Сутність держави: плюралізм підходів. Ціннісна характеристика держави. Держава та державність.

Основні критерії типології держав. Історичні типи держав: формаційний, цивілізаційний і технократичний підходи.

Тема 25. Функції держави

Поняття та ознаки функцій держави.

Класифікація функцій держави. Внутрішні та зовнішні функції держави, їхній взаємозв'язок.

Особливості функцій сучасної держави. Інноваційні функції держави. Номенклатура функцій сучасної держави.

Мінімальна та максимальна держава.

Еволюція функцій держави. Вплив глобалізації на функції держави.

Співвідношення понять «функції держави» і «державна політика».

Форми здійснення функцій держави. Правові та організаційні форми здійснення функцій держави. Методи здійснення функцій держави.

Тема 26. Форма держави

Поняття форми держави. Монократична, полікратична та сегментарна форма держави. Структура форми держави: форма правління, форма державно-територіального устрою, форма державного режиму.

Форма правління: поняття та види. Монархія, її ознаки та різновиди. Республіка, її ознаки та різновиди. Нетипові (змішані) форми правління.

Форма державно-територіального устрою: поняття та види. Унітарна держава. Регіоналістська держава. Федеративна держава. Конфедерація, співдружність і співтовариство держав.

Політичний і державний режими. Державний режим як співвідношення гілок влади і встановлення центру прийняття рішень. Парламентський, президентський і авторитарний режими.

Етика та естетика держави. Державна міфологія. Імідж держави. Символіка і церемоніал. Засоби масової інформації у створенні іміджу держави.

Тема 27. Державна влада і механізм держави

Поняття та види влади. Ресурси влади. Поняття та ознаки державної влади. Співвідношення політичної та державної влади. Легітимність, легальність та законність як властивості державної влади. Методи здійснення державної влади. Поділ влад в державі. Основні положення теорії поділу влад.

Механізм держави: поняття, структура, принципи. Апарат держави. Ознаки державного апарату.

Поняття та ознаки державних органів. Способи формування органів державної влади. Поділ органів держави на законодавчі, виконавчі і судові. Центральні і місцеві органи держави.

Система центральних органів держави. Парламент, його повноваження і структура. Глава держави. Уряд в сучасній державі.

Судова влада сучасної держави. Проблема становлення контрольних органів держави як самостійної гілки влади. Омбудсман.

Бюрократія і бюрократизм у механізмі держави.

Тема 28. Громадянське суспільство і держава

Суспільство: поняття та структура. Політична система суспільства: структура та функції. Типологія політичних систем.

Держава в політичній системі суспільства. Держава та об'єднання громадян. Організаційні форми об'єднань громадян в Україні: політичні партії; громадські об'єднання; релігійні організації; професійні спілки. Держава і місцеве самоврядування.

Поняття громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства.

Механізм взаємодії громадянського суспільства і держави. Принципи взаємодії громадянського суспільства і правової держави.

Держава і соціальне партнерство. Механізм соціального партнерства.

Тема 29. Демократична, правова і соціальна держава

Становлення та розвиток теорії демократії. Поняття, принципи і форми демократії. Ознаки демократичної держави.

Становлення та розвиток концепції правової держави. Поняття та ознаки правової держави. Перспективи правової держави. Правова та конституційна держава.

Становлення та розвиток концепції соціальної держави. Поняття та ознаки соціальної держави. Принципи соціальної держави. Мета та функції соціальної держави.

Співвідношення демократичної, соціальної та правової держави.

Тема 30. Право, держава і цивілізація

Цивілізація: поняття і типи. Особливості західного та східного типів цивілізацій. Прикордонні цивілізації. Цивілізаційний підхід в юриспруденції. Евристичний потенціал цивілізаційного підходу для вивчення права та держави.

Парадигми міжцивілізаційної взаємодії. Зіткнення цивілізацій. Діалог цивілізацій. Мета діалогу між цивілізаціями. Правова акультурація та декультурація.

Місцерозвиток та цивілізаційна специфіка права та держави.

Право і держава в умовах глобалізації сучасного світу. Глобальні проблеми людства, права і держави.

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ З ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна теорія права та держави як наука і навчальна дисципліна

1. Поняття юриспруденції та її склад.
2. Юридичні науки: поняття та система.
3. Об'єкт та предмет загальної теорії права та держави.
4. Функції загальної теорії права та держави.
5. Поняття і зміст методології загальної теорії права та держави.
6. Поняттєво-категорійний апарат юриспруденції.
7. Загальна теорія права та держави як навчальна дисципліна.

Теми рефератів:

1. Система юридичної науки.
2. Теорія права і теорія держави.

Тема 2. Походження права

1. Соціальне регулювання у первісному суспільстві. Монономи та їх види.
2. Шляхи становлення права.
3. Історичні етапи розвитку права.
4. Основні теорії походження права.

Теми рефератів:

1. Станове (корпоративне) право як етап розвитку права.
2. Ідеалістичні теорії походження права.

Тема 3. Основні вчення про право

1. Праворозуміння: поняття, зміст, типи.
2. Теорія природного права.
3. Позитивістська теорія права.
4. Соціологічна теорія права.
5. Поняття і види інтегративного праворозуміння.

Теми рефератів:

1. Праворозуміння, розуміння права та розуміння в правовій сфері.
2. Ціннісно-нормативна теорія права.

Тема 4. Право та його властивості

1. Поняття та ознаки права.
2. Право в об'єктивному та суб'єктивному розумінні.
3. Поняття та класифікація функцій права.
4. Принципи права: поняття та класифікація.
5. Постулати права.

Теми рефератів:

1. Природне та позитивне право.
2. Інформаційна функція права.

Тема 5. Право і держава в їхньому співвідношенні

1. Єдність і відмінності права і держави.
2. Механізм взаємодії права і держави.
3. Типи зв'язків між правом і державою.
4. Моделі взаємодії права і держави.

Теми рефератів:

1. Правові форми обмеження державної влади.
2. Співвідношення права і держави в сучасній Україні.

Тема 6. Право в системі соціального регулювання

1. Соціальне регулювання: поняття і види.
2. Поняття і види норм: природні, технічні, соціальні.
3. Правове регулювання, його типи, методи та форми.
4. Співвідношення норм права і норм моралі.
5. Співвідношення права та інших соціальних регуляторів (право і звичай; право і релігія; право і корпоративні норми; право і політика).
6. Нормативні акти: поняття та види.

Теми рефератів:

1. Нормативне і ненормативне регулювання.
2. Співвідношення права і релігії.

Тема 7. Норми права

1. Поняття та ознаки правових норм.
2. Структурні елементи норми права та їх характеристика.
3. Способи викладення правових норм.
4. Види правових норм.

Теми рефератів:

1. Концепції структури правової норми.
2. Спеціалізовані норми права.

Тема 8. Система права

1. Поняття та елементи системи права.
2. Галузь права: поняття і види. Критерії розмежування галузей права.
3. Поняття і види інститутів права.
4. Поділ права на приватне і публічне, матеріальне і процесуальне.

5. Національне, інтегративне і міжнародне право.

Теми рефератів:

1. Критерії розподілу права на приватне та публічне.
2. Співвідношення між нормами національного та міжнародного права.

Тема 9. Форма (джерела) права

1. Поняття та види джерел права. Співвідношення категорій «джерело» та «форма» права.
2. Різноманіття форм (джерел) права.
3. Правовий звичай та його місце в сучасному праві.
4. Юридичний прецедент: поняття, ознаки, види.
5. Нормативний договір: поняття ознаки класифікація.
6. Релігійний текст як джерело права.
7. Юридична доктрина.

Теми рефератів:

1. Ієрархія джерел права.
2. Юридична доктрина в Україні.

Тема 10. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав

1. Поняття, ознаки та класифікація нормативно-правових актів.
2. Закон: поняття, ознаки та види.
3. Поняття та види підзаконних актів.
4. Дія нормативно-правових актів у часі, у просторі та за колом осіб.
5. Законодавство: поняття та склад. Співвідношення системи законодавства з системою права.

Теми рефератів:

1. Сфери дії нормативно-правових актів.
2. Ієрархія нормативно-правових актів в Україні.

Тема 11. Правоутворення і правотворчість

1. Соціальний процес формування права і правотворчість.
2. Правотворчість: поняття, ознаки та функції.
3. Принципи правотворчості.
4. Види правотворчості. Законотворчість.
5. Правотворчий процес: поняття і стадії.
6. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.

Теми рефератів:

1. Нормотворча техніка.

2. Консолідація як вид систематизації нормативно-правових актів.

Тема 12. Правові відносини

1. Поняття, ознаки та види правових відносин.
2. Склад (структура) правовідносин.
3. Суб'єкти правовідносин: поняття і види. Суб'єкти правовідносин і суб'єкти права.
4. Правоздатність, дієздатність та деліктоздатність.
5. Поняття і види об'єктів правовідносин.
6. Поняття і зміст суб'єктивного права і юридичного обв'язку.
7. Передумови правовідносин. Юридичні факти та їх класифікація.

Теми рефератів:

1. Суб'єктивне право і законний інтерес.
2. Фактичні склади: структура та ознаки.

Тема 13. Реалізація та застосування права

1. Поняття та ознаки реалізації права.
2. Форми реалізації права: дотримання, виконання і використання права.
3. Поняття та ознаки застосування права. Ідеологія застосування права.
4. Процес (стадії) застосування права.
5. Типове і нетипове застосування права.
6. Акти застосування права: поняття, види та структура.

Теми рефератів:

1. Публічноправове та приватноправове правозастосування.
2. Правозастосовні помилки.

Тема 14. Тлумачення права

1. Поняття та значення тлумачення права.
2. Способи (прийоми) тлумачення норм права.
3. Види тлумачення норм права за суб'єктами.
4. Види тлумачення норм права за обсягом.
5. Акти тлумачення права (інтерпретаційні акти): поняття, ознаки і види.

Теми рефератів:

1. Тлумачення договору.
2. Герменевтичне тлумачення права.

Тема 15. Правова поведінка

1. Поняття, ознаки та види правової поведінки.
2. Правомірна поведінка: поняття, ознаки та види.

3. Поняття, ознаки та види правопорушень.
4. Юридичний склад правопорушення.
5. Зловживання правом та його ознаки.
6. Об'єктивно протиправне діяння та його ознаки.
7. Причини правопорушень та шляхи їх усунення.

Теми рефератів:

1. Правова активність особистості.
2. Теорії причин неправомірних видів поведінки.

Тема 16. Поняття і види юридичної відповідальності

1. Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності.
2. Позитивна та негативна юридична відповідальність.
3. Мета і функції юридичної відповідальності.
4. Принципи юридичної відповідальності.
5. Види юридичної відповідальності.
6. Обставини, що виключають юридичну відповідальність, та підстави звільнення від юридичної відповідальності.

Теми рефератів:

1. Проспективна юридична відповідальність.
2. Концепція правовідновної відповідальності.

Тема 17. Юридична практика та юридичний процес

1. Юридична практика: поняття, ознаки та структура.
2. Види юридичної практики. Судова практика.
3. Поняття, ознаки і стадії юридичного процесу.
4. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури.
5. Види юридичного процесу.
6. Юридична техніка та технології.
7. Юридична техніка: засоби, правила та прийоми.

Теми рефератів:

1. Юридичні алгоритми.
2. Юридичні конструкції: поняття і види.

Тема 18. Правосвідомість і правова культура

1. Поняття і структура правосвідомості. Види правосвідомості.
2. Поняття та види деформацій правосвідомості.
3. Правова культура: поняття та структура. Види правової культури.
4. Правовий менталітет.
5. Правова соціалізація і правове виховання. Форми правового виховання.

Теми рефератів:

1. Професійна правосвідомість і правова культура.
2. Особливості правового менталітету українського народу.

Тема 19. Правові засоби та механізм правового регулювання

1. Поняття механізму правового регулювання, його елементи та стадії.
2. Правові засоби: поняття та види.
3. Суб'єктивні права та юридичні обов'язки як ключові правові засоби.
4. Правові акти, їх види і співвідношення.
5. Стимули та обмеження в механізмі правового регулювання.
6. Правові припущення (аксіоми, презумпції, фікції) в механізмі правового регулювання.
7. Правова політика: поняття, види, форми.

Теми рефератів:

1. Механізм дії права та його складові.
2. Надзвичайний правовий режим.

Тема 20. Верховенство права, законність і правопорядок

1. Верховенство права: поняття та основні складові.
2. Поняття, мета та сутність законності.
3. Принципи (вимоги) законності.
4. Гарантії законності.
5. Поняття, елементи та ознаки правопорядку.
6. Національний, інтегративний та міжнародний правопорядок.

Теми рефератів:

1. Історичні витоки верховенства права.
2. Проблеми формування світового правопорядку.

Тема 21. Право і людина. права людини (для ФПС, СПФ, ФМПВ)

1. Людина, індивід, особа, громадянин: співвідношення понять.
2. Правовий статус людини: поняття та структура. Правове становище людини.
3. Види правових статусів людини.
4. Еволюція прав людини. Покоління прав людини.
5. Поняття та види основоположних прав і свобод людини та громадянина.
6. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі.
7. Обмеження прав людини.
8. Міжнародний захист прав людини.

Теми рефератів:

1. Соматичні права людини.

2. Право на доступ до правосуддя в системі прав людини.

Тема 21. Ціннісна характеристика права (для ФЦГЮ, ФА, САФ)

1. Цінності та їх класифікація. Правова аксіологія.
2. Інструментальна цінність права. Цінності права.
3. Власна цінність права. Правові цінності.
4. Соціальна цінність права.
5. Особистісна цінність права.
6. Право як цінність культури та цивілізації.

Теми рефератів:

1. Життя людини як цінність права.
2. Принцип справедливості в системі правових цінностей.

Тема 22. Правові системи та правові сім'ї

1. Поняття та компоненти правової системи.
2. Критерії класифікації правових систем. Правові сім'ї.
3. Романо-германська правова сім'я.
4. Англо-американська правова сім'я.
5. Релігійна правова сім'я.
6. Традиційна (традиційно-етична) правова сім'я.
7. Сім'я звичаєвого права.
8. Змішані (гібридні) правові системи.
9. Правова система України на правовій карті світу.

Теми рефератів:

1. Компаративістика: поняття та основні завдання.
2. Глобальна правова система.

Тема 23. Виникнення держави

1. Основні теорії первісного виникнення (походження) держави.
2. Багатофакторний підхід до походження держави.
3. Закономірності становлення держави.
4. Шляхи формування держави.
5. Похідне виникнення держави: основні форми.

Теми рефератів:

1. Протодержава (чифдом).
2. Різноманітність шляхів формування держави.

Тема 24. Поняття, ознаки, сутність та типологія держави

1. Поняття, ознаки та атрибути держави.
2. Сучасні підходи до вивчення держави.

3. Сучасна та досучасна держава.
4. Сутність держави: плюралізм підходів.
5. Основні критерії типології держав.
6. Історичні типи держав.

Теми рефератів:

1. Держава та державність.
2. Ціннісна характеристика держави.

Тема 25. Функції держави

1. Поняття та ознаки функцій держави.
2. Класифікація функцій держави.
3. Внутрішні та зовнішні функції держави.
4. Інноваційні функції держави.
5. Номенклатура функцій сучасної держави.
6. Мінімальна та максимальна держава.
7. Еволюція функцій держави.
8. Форми здійснення функцій держави.

Теми рефератів:

1. Боргова функція сучасної держави.
2. Вплив глобалізації на функції держави.

Тема 26. Форма держави

1. Поняття та структура форми держави.
2. Поняття і види форм правління.
3. Форма державно-територіального устрою: поняття і види.
4. Політичний і державний режими. Державний режим та його види.
5. Етика та естетика держави.

Теми рефератів:

1. Нетипові форми правління.
2. Еволюція форм правління в незалежній Україні.

Тема 27. Державна влада і механізм держави

1. Поняття та ресурси влади. Особливості державної влади.
2. Механізм держави: поняття, структура, принципи.
3. Державний апарат та його особливості.
4. Поняття та ознаки державних органів.
5. Система центральних органів держави: парламент, глава держави, уряд.
6. Судова влада в сучасній державі.
7. Поняття та види контрольної влади. Омбудсман: поняття та повноваження.

Теми рефератів:

1. Інститути контрольної влади в Україні.
2. Шляхи подолання бюрократизму в Україні.

Тема 28. Громадянське суспільство і держава

1. Політична система суспільства: поняття, структура та функції.
2. Типологія політичних систем.
3. Держава в політичній системі суспільства.
4. Держава та об'єднання громадян.
5. Громадянське суспільство: поняття та структура.
6. Принципи та механізм взаємодії громадянського суспільства і держави.
7. Соціальне партнерство. Механізм соціального партнерства.

Теми рефератів:

1. Держава і місцеве самоврядування.
2. Зародження ідей громадянського суспільства.

Тема 29. Демократична, правова і соціальна держава

1. Поняття, принципи і форми демократії.
2. Демократична держава та її ознаки.
3. Поняття та ознаки правової держави. Перспективи правової держави.
4. Правова та конституційна держава.
5. Соціальна держава: поняття, ознаки та функції.
6. Співвідношення демократичної, соціальної та правової держави.

Теми рефератів:

1. Сучасні теорії демократії.
2. Верховенство права та правова держава.

Тема 30. Право, держава і цивілізація

1. Цивілізація: поняття і типи.
2. Цивілізаційний підхід в юриспруденції.
3. Парадигми міжцивілізаційної взаємодії.
4. Зіткнення цивілізацій.
5. Діалог цивілізацій.
6. Акультурація та декультурація.
7. Місцерозвиток та цивілізаційна специфіка права та держави.
8. Право і держава в умовах глобалізації.

Теми рефератів:

1. Західна та Східна правові традиції.
2. Цивілізаційна належність українського права та держави.

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Роль загальної теорії права та держави у професійному становленні юриста.
2. Система юридичної науки.
3. Правознавство та державознавство.
4. Функції загальної теорії права та держави.
5. Класична і посткласична методологія правового пізнання.
6. Ідеалістичні теорії походження права.
7. Основні теорії походження права.
8. Праворозуміння: поняття, зміст, типи.
9. Праворозуміння, розуміння права та розуміння в правовій сфері.
10. Теорія природного права.
11. Інтегративне праворозуміння.
12. Право як ціннісно-нормативна система.
13. Поняття права в різних правових системах.
14. Співвідношення природного та позитивного права.
15. Співвідношення права і юридичного закону.
16. Верховенство права і верховенство закону.
17. Об'єктивне і суб'єктивне право: поняття та співвідношення.
18. Принципи права.
19. Функції права.
20. Інформаційна функція права.
21. Співвідношення права і держави.
22. Правові форми обмеження державної влади.
23. Соціальне регулювання: поняття та види.
24. Нормативне і ненормативне регулювання.
25. Соціальне регулювання в первісному суспільстві.
26. Мораль і право як основні регулятори суспільних відносин.
27. Правові норми у системі соціальних норм.
28. Відмінності правових норм від інших соціальних норм.
29. Нормативні акти: поняття та види.
30. Класифікація правових норм.
31. Спеціалізовані норми права.
32. Структура правової норми.
33. Поняття та види джерел права.
34. Юридичний прецедент як джерело права.
35. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
36. Нормативний договір як джерело права.
37. Священні книги як джерело права.
38. Юридична доктрина в Україні.
39. Роль додаткових джерел права в регулюванні суспільних відносин.
40. Поняття і склад системи права.
41. Галузь права: поняття та види.
42. Інститут права: поняття, класифікація, види.
43. Критерії розподілу права на приватне та публічне.

44. Співвідношення між нормами національного та міжнародного права.
45. Законодавство: поняття та система.
46. Система права і система законодавства.
47. Сфери дії правових норм.
48. Темпоральна дія правових норм.
49. Правоутворення і нормотворчий процес.
50. Види нормотворчості.
51. Стадії законотворчого процесу.
52. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів.
53. Консолідація як вид систематизації нормативно-правових актів.
54. Правові акти: поняття та види.
55. Нормативно-правові та індивідуальні правові акти.
56. Ієрархія нормативно-правових актів в Україні.
57. Юридична практика: поняття, ознаки та структура.
58. Судова практика як різновид юридичної практики.
59. Поняття, ознаки і зміст юридичного процесу.
60. Види юридичного процесу і юридичних процедур.
61. Юридична техніка: засоби, правила та прийоми.
62. Юридичні алгоритми.
63. Юридичні конструкції: поняття і види.
64. Поняття і форми реалізації права.
65. Правова природа застосування права.
66. Процес (стадії) правозастосування.
67. Типове і нетипове застосування права.
68. Правозастосовні помилки.
69. Поняття і види правозастосовних актів.
70. Правові відносини: поняття, ознаки та види.
71. Склад правових відносин.
72. Суб'єкти права і суб'єкти правовідносин.
73. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок.
74. Поняття та види законного інтересу.
75. Матеріальні та юридичні передумови виникнення правових відносин.
76. Юридичні факти, фактичні склади та їх дефекти.
77. Правосвідомість як одна з форм суспільної свідомості.
78. Структура та види правосвідомості.
79. Деформації правосвідомості.
80. Правовий менталітет.
81. Особливості правового менталітету українського народу.
82. Правові традиції в правовій культурі.
83. Правова спадщина як компонент правової культури.
84. Правова спадщина українського народу.
85. Правове мислення.
86. Правова культура: поняття та структура.
87. Динаміка правової культури.
88. Правова соціалізація у формуванні правової культури.

89. Поняття, форми і методи правового виховання.
90. Світові моделі формування правової культури.
91. Професійна правосвідомість і правова культура.
92. Тлумачення норм права: поняття і види.
93. Способи (прийоми) тлумачення права.
94. Офіційне та неофіційне тлумачення права.
95. Інтерпретаційні акти: поняття та види.
96. Прогалини в праві: шляхи їх подолання та усунення.
97. Юридичні колізії: поняття, види, способи подолання.
98. Правова поведінка: поняття, ознаки та види.
99. Поняття і типологія правомірної поведінки.
100. Правова активність особистості.
101. Поняття і типологія протиправної поведінки.
102. Зловживання правом: поняття та ознаки.
103. Об'єктивно протиправне діяння та його ознаки.
104. Причини правопорушень та шляхи їх усунення.
105. Теорії причин неправомірних видів поведінки.
106. Юридична відповідальність та державний примус.
107. Види юридичної відповідальності.
108. Позитивна та негативна юридична відповідальність.
109. Підстави юридичної відповідальності.
110. Принципи і функції юридичної відповідальності.
111. Виключення та звільнення від юридичної відповідальності.
112. Правовий статус: поняття та структура.
113. Юридична концепція прав людини.
114. Поняття та ознаки основоположних прав людини і громадянина.
115. Соматичні права людини.
116. Гарантії прав і свобод особистості в сучасній державі.
117. Право на доступ до правосуддя в системі прав людини.
118. Міжнародний захист прав людини.
119. Верховенство права: концепція та принцип сучасної держави.
120. Історичні витоки верховенства права.
121. Правопорядок: поняття та структура.
122. Національний, інтегративний, міжнародний і глобальний правопорядок.
123. Проблеми формування світового правопорядку.
124. Поняття, мета та сутність законності.
125. Законність і правозаконність.
126. Механізм правового регулювання: поняття та структура.
127. Поняття та види правових засобів.
128. Пільги, імунітети, заохочення та обмеження в праві.
129. Правові припущення (аксіоми, презумпції, фікції) в механізмі правового регулювання.
130. Механізм дії права та його складові.
131. Надзвичайний правовий режим.
132. Правова політика: поняття та принципи.

133. Ціннісна характеристика права.
134. Цінності права та правові цінності.
135. Життя людини як цінність права.
136. Принцип справедливості в системі правових цінностей.
137. Право як явище цивілізації і культури.
138. Правова акультурація та правова декультурація.
139. Компаративістика: поняття та основні завдання.
140. Типологія правових систем. Правові сім'ї.
141. Романо-германська правова сім'я.
142. Рецепція римського права у формуванні романо-германської правової сім'ї.
143. Англо-американська правова сім'я.
144. Релігійна правова сім'я.
145. Традиційна (традиційно-етична) правова сім'я.
146. Сім'я звичаєвого права.
147. Змішані (гібридні) правові системи.
148. Глобальна правова система.
149. Правова система України на правовій карті світу.
150. Процес утворення держави.
151. Сучасні теорії первісного виникнення (походження) держави.
152. Похідне виникнення держави: основні форми.
153. Протодержава (чифдом).
154. Статика і динаміка держави.
155. Атрибути і ознаки сучасної держави.
156. Сучасні теорії держави.
157. Політична і державна влада в їх співвідношенні.
158. Народний, національний та державний суверенітет.
159. Легітимність, легальність і законність державної влади.
160. Сучасна та досучасна держава.
161. Держава та державність.
162. Ціннісна характеристика держави.
163. Основні підходи до типології держави.
164. Історичні типи держав.
165. Співвідношення держави і права.
166. Функції держави і функції державних органів.
167. Внутрішні та зовнішні функції держави.
168. Номенклатура функцій сучасної держави.
169. Інноваційні функції держави.
170. Мінімальна та максимальна держава.
171. Еволюція функцій держави.
172. Форми здійснення функцій держави.
173. Співвідношення понять функції держави і державна політика.
174. Функції держави та державні послуги.
175. Вплив глобалізації на функції держави.
176. Поняття та ресурси державної влади.
177. Механізм держави: поняття, структура, принципи.

178. Форма правління: поняття і види.
179. Форма державного устрою: поняття і види.
180. Форма державного режиму: поняття і види.
181. Етика та естетика держави.
182. Еволюція форм правління в незалежній Україні.
183. Правова держава: поняття та принципи.
184. Законодавча влада та її функції.
185. Виконавча влада та її функції.
186. Судова влада і здійснення правосуддя.
187. Контрольна влада та її органи в Україні.
188. Бюрократія та бюрократизм. Шляхи подолання бюрократизму в Україні.
189. Державне управління і місцеве самоврядування у сучасній державі.
190. Громадянське суспільство: поняття та структура.
191. Взаємодія держави і громадянського суспільства.
192. Держава в політичній системі суспільства.
193. Держава в механізмі соціального партнерства.
194. Правова держава: поняття та принципи.
195. Соціальна держава: поняття, ознаки, види.
196. Поняття та ознаки демократичної держави.
197. Україна – демократична, правова, соціальна держава.
198. Право, держава і цивілізація.
199. Глобалізація і сучасна держава.
200. Цивілізаційна належність українського права та держави.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Юридичні науки та їх класифікація. Правознавство та державознавство.
2. Поняття та завдання загальної теорії права та держави.
3. Основні функції загальної теорії права та держави.
4. Предмет загальної теорії права та держави.
5. Поняття праворозуміння та розуміння права.
6. Основні властивості права.
7. Загальносоціальні та спеціальні функції права.
8. Поняття та види принципів права.
9. Співвідношення права і держави: етатистський та ліберальний підходи.
10. Ознаки соціальних норм та їх різновиди.
11. Правове регулювання та його особливості.
12. Поняття та структура норми права.
13. Класифікація правових норм. Спеціалізовані правові норми.
14. Система права та її компоненти.
15. Поняття галузі права та їх класифікація.
16. Класифікація джерел права. Джерела українського права.
17. Нормативно-правовий акт як джерело права.
18. Темпоральна дія нормативно-правових актів.
19. Дія нормативно-правових актів у просторі.
20. Дія нормативно-правових актів за колом осіб.
21. Соціальні чинники формування права. Правоутворення та правотворчість.
22. Принципи і функції правотворчості.
23. Систематизація нормативно-правових актів, її види.
24. Поняття та ознаки правовідносин.
25. Суб'єкт права та суб'єкт правовідносин.
26. Поняття та зміст суб'єктивного права.
27. Поняття та зміст юридичного обов'язку.
28. Юридичні факти та їх класифікація. Складні юридичні факти та фактичні склади.
29. Поняття та форми реалізації права.
30. Застосування права як засіб забезпечення реалізації права.
31. Типове та нетипове застосування права.
32. Акти застосування права: поняття та види. Складні акти застосування права.
33. Поняття та призначення тлумачення права.
34. Способи (прийоми) тлумачення норм права за змістом.
35. Офіційне тлумачення права та його види.
36. Тлумачення норм права за обсягом.
37. Поняття та види правової поведінки.
38. Правомірна поведінка. Типологія правомірної поведінки.
39. Правопорушення, його ознаки та види.

40. Зловживання правом.
41. Об'єктивно-протиправна поведінка.
42. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
43. Види юридичної відповідальності. Штрафна та правовідновна відповідальність.
44. Поняття та ознаки юридичного процесу. Юридична процедура.
45. Види юридичного процесу.
46. Поняття правосвідомості та її структура.
47. Правова культура суспільства та правова культура особи.
48. Правова соціалізація та правове виховання.
49. Завдання та система правового виховання.
50. Механізм правового регулювання та його елементи.
51. Правові засоби: поняття та види.
52. Верховенство права: концепція та принцип сучасної держави.
53. Поняття та основні вимоги законності.
54. Поняття та ознаки правового порядку. Світовий правопорядок.
55. Правовий статус людини: поняття та структура. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
56. Поняття та види основоположних прав і свобод людини та громадянина. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
57. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
58. Цінності права та правові цінності. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
59. Інструментальна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
60. Власна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
61. Правова система та її компоненти.
62. Класифікація правових систем. Законодавчі та прецедентні правові системи.
63. Поняття правового стилю. Правові сім'ї сучасного світу.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Юридичні науки та їх класифікація. Правознавство та державознавство.
2. Поняття та завдання загальної теорії права та держави.
3. Основні функції загальної теорії права та держави.
4. Предмет загальної теорії права та держави.
5. Соціальне регулювання у первісному суспільстві. Мононорми та їх види.
6. Поняття праворозуміння та розуміння права.
7. Інтегративне праворозуміння. Ціннісно-нормативне праворозуміння.
8. Основні властивості права.
9. Загальносоціальні та спеціальні функції права. Інформаційна функція права.
10. Поняття та види принципів права.
11. Аксиоматичні засади (постулати) права.
12. Співвідношення права і держави: етатистський та ліберальний підходи.
13. Ознаки соціальних норм та їх різновиди. Норми права та норми моралі.
14. Правове регулювання та його особливості.
15. Поняття та структура норми права.
16. Класифікація правових норм. Спеціалізовані правові норми.
17. Система права та її компоненти.
18. Поняття галузі права та їх класифікація.
19. Інститути права та їх особливості.
20. Поділ права на приватне і публічне, матеріальне і процесуальне.
21. Класифікація джерел права. Джерела українського права.
22. Звичай як джерело права.
23. Судовий прецедент як джерело права.
24. Нормативно-правовий договір як джерело права.
25. Нормативно-правовий акт як джерело права.
26. Предметна дія нормативно-правових актів.
27. Темпоральна дія нормативно-правових актів.
28. Дія нормативно-правових актів у просторі.
29. Дія нормативно-правових актів за колом осіб.
30. Соціальні чинники формування права. Правоутворення та правотворчість.
31. Форми та види правотворчості.
32. Принципи і функції правотворчості.
33. Систематизація нормативно-правових актів, її види.
34. Кодифікація права та її види.
35. Поняття та ознаки правовідносин.
36. Суб'єкт права та суб'єкт правовідносин.
37. Поняття та зміст правосуб'єктності.
38. Фізичні та юридичні особи.

39. Об'єкти правовідносин.
40. Поняття та зміст суб'єктивного права.
41. Поняття та зміст юридичного обов'язку.
42. Юридичні факти та їх класифікація. Складні юридичні факти та фактичні склади.
43. Поняття та форми реалізації права.
44. Застосування права як засіб забезпечення реалізації права.
45. Ідеологія застосування права.
46. Типове та нетипове застосування права.
47. Акти застосування права: поняття та види. Складні акти застосування права.
48. Поняття та призначення тлумачення права.
49. Способи (прийоми) тлумачення норм права за змістом.
50. Офіційне тлумачення права та його види.
51. Тлумачення норм права за обсягом.
52. Поняття та види правової поведінки.
53. Правомірна поведінка. Типологія правомірної поведінки.
54. Правопорушення, його ознаки та види.
55. Зловживання правом.
56. Об'єктивно-протиправна поведінка.
57. Поняття та ознаки юридичної відповідальності.
58. Види юридичної відповідальності. Штрафна та правовідновна відповідальність.
59. Юридична практика: поняття та види.
60. Поняття та ознаки юридичного процесу. Юридична процедура.
61. Види юридичного процесу.
62. Поняття правосвідомості та її структура.
63. Поняття та види деформацій правосвідомості.
64. Правова культура суспільства та правова культура особи.
65. Поняття та особливості правового менталітету.
66. Правова соціалізація та правове виховання. Правова інформованість.
67. Завдання та система правового виховання.
68. Механізм правового регулювання та його елементи.
69. Правові засоби: поняття та види.
70. Верховенство права: концепція та принцип сучасної держави.
71. Поняття та основні вимоги законності.
72. Поняття та ознаки правового порядку. Світовий правопорядок.
73. Правовий статус людини: поняття та структура. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
74. Покоління прав людини. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
75. Поняття та види основоположних прав і свобод людини та громадянина. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
76. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)
77. Обмеження прав людини. (для ФПС, СПФ, ФМПВ)

78. Цінності права та правові цінності. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
79. Інструментальна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
80. Власна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
81. Соціальна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
82. Особистісна цінність права. (для ФЦГЮ, ФА, САФ)
83. Правова система та її компоненти.
84. Класифікація правових систем. Законодавчі та прецедентні правові системи.
85. Поняття правового стилю. Правові сім'ї сучасного світу.
86. Первинне та похідне виникнення держави.
87. Образ держави та поняття держави.
88. Поняття та ознаки та атрибути сучасної держави.
89. Поняття державної території та її склад.
90. Сучасна та досучасна держава.
91. Ціннісна характеристика держави.
92. Поняття держави та державності. Українська державність.
93. Типологія держави. Бюрократична та податкова держава.
94. Поняття та класифікація функцій держави.
95. Інноваційні функції держави.
96. Номенклатура функцій сучасної держави.
97. Форми здійснення функцій держави.
98. Зміст поняття форма держави. Особливості форм сучасної держави.
99. Форма правління: поняття та види.
100. Форма державно-територіального устрою: поняття та види.
101. Державний та політичний режими.
102. Поняття, ознаки та ресурси державної влади.
103. Механізм держави: поняття та структура. Апарат держави.
104. Взаємодія держави та громадянського суспільства.
105. Механізм соціального партнерства в державі.
106. Поняття, принципи і форми демократії.
107. Поняття та ознаки правової держави.
108. Соціальна держава, її ознаки і функції.
109. Співвідношення демократичної, соціальної та правової держави.
110. Вплив глобалізації на розвиток права і держави.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : моногр. / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О.: Фенікс, 2012. 492 с.

Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования. М.: Статут, 1999. 712 с.

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права. Харків: Право, 2017. 952 с.

Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: Ваіте, 2015. 392 с. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>

Загальна теорія права: підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін. ; за рнд. О. В. Петришина. Харків: Право, 2020. 568 с.

Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права: Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2021. 584 с.

Лазарев В. В., Липень С. В. Теория государства и права : учебник. М.: Юрайт, 2011. 634 с.

Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права: підручник. Київ: Університет «Україна», 2014. 561 с.

Наливайко Л. Р., Вітвіцький С. С. та ін. Теорія держави і права в тестових завданнях: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Л. Р. Наливайка. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2014. 358 с.

Оборотов Ю. Н. Теория государства и права (прагматический курс) : экзаменационный справочник. Одесса: Юрид.л-ра, 2004. 184 с.

Общая теория государства и права. Академический курс в 3–х томах / отв. ред. М. Н. Марченко. М.: Зерцало–М, 2001.

Общетеоретическая юриспруденция. Учебный курс: учебник / под ред. Ю. Н. Оборотова. Одесса: Феникс, 2011. 436 с.

Поляков А. В., Тимошина Е. В. Общая теория права: Учебник. СПб.: Издательский Дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. 472 с.

Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. 10-те вид., допов. Львів: Край, 2009. 224 с.

Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-ге вид., допов. і перероб. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2014. 524 с.

Теорія держави і права: Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

Теорія держави та права : навч. посіб. / за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

Чиркин В.Е. Государствоведение: учеб. М.: Юрист, 2000. 384 с.

Юридична енциклопедія. В 6 т. Київ: Вид-во «Укр. енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998–2004.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА:

До теми 1. Загальна теорія права та держави у структурі юриспруденції

1. Білас І. Г., Білас А. І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. *Наше право*. 2015. № 4. С. 5–16. URL: <http://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2015-4/NP-2015-4.pdf>
2. Введение в украинское право / под общ. ред. С. В. Кивалова, Ю. Н. Оборотова. 2-е изд., перераб. и доп. Одесса: Юрид. лит., 2009. 768 с.
3. Дудченко В. В. Сучасне бачення методології юридичної науки. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук, праць*. Одеса: Юрид. літ., 2011. Вип. 62. С. 734–736.
4. Жаровська І. М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 252–257. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/32963>
5. Калюжний Р. А., Шапенко Л. О. Юриспруденція: від витоків до сучасності. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 3. С. 32–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_3_7
6. Калюжний Р. А. Теорія держави і права – основа формування професійної компетентності майбутніх правників. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 194–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_1_33
7. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: методологічні проблеми розвитку та системний аналіз: монографія. Тернопіль: Терно-граф, 2007. 152 с.
8. Кельман М. С. Об'єкт і предмет юридичної науки. *Держава і право*. 2009. Вип. 45. С. 8–13.
9. Комаров В. Вища юридична освіта України: нові виміри. *Право України*. 2017. № 10. С. 20–37.
10. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.
11. Матвеева Л. Г. Глобалізаційні процеси в юридичній науці. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 244–245.
12. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, А. П. Овчиннікова та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2019. 420 с.
13. Рабінович П. Проблема формування універсальної теорії права як спільної концептуальної основи теорій національного права і міжнародного права. *Право України*. 2013. № 5. С. 240–244.
14. Сопілко І. М., Череватюк В. Б. Юридична наука і практика: виклики часу. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 175–178. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_1_35

15. Ющик О. До проблеми розвитку методології права. *Право України*. 2014. № 1. С. 40-49.

До теми 2. Походження права

1. Аннерс Э. История европейского права. Москва: Наука, 1994. 398 с.
2. Думанов Х. М., Першиц А. И. Мононорматика и начальное право. *Государство и право*. 2000. № 1. С. 85–91; 2001. № 9. С. 98–103.
3. Завальнюк В. В. Антропологізація права: традиції та сучасність : моногр. Одеса: Юрид. л-ра, 2018. 348 с.
4. Кашанина Т. В. Происхождение государства и права : учеб. пособ. Москва: Высшее образование, 2009. 358 с.
5. Ковлер А. И. Антропология права: Учебник для вузов. М.: Издательство НОРМА, 2002. 480 с.
6. Крестовська Н. М. До питання про періодизацію історико-правових макропроцесів. *Наукова спадщина професора В. С. Кульчицького і сучасність : матеріали XXIV Міжнародної історико-правової конференції 28 квітня – 1 травня 2011., м. Львів. Л. : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2011. С. 112–119. URL: <https://www.academia.edu/20119043>*
7. Лебедева Ю. О. Сучасна інтерпретація українськими істориками теорій походження та розвитку Київської Русі. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2014. № 1. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2014_1_15
8. Оборотов Ю. Н. Традиции и обновление в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права) : моногр. Одесса: Юрид. л-ра, 2002. 280 с.
9. Рулан Н. Историческое введение в право: учеб. пособие. М., 2005. 672 с.
10. Шигаль Д. А. Типологія та основні схеми періодизації історії держави і права. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1140–1143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_1_183
11. Яртим Н. В. Католицькі доктрини походження держави і права. *Вісник НАУ. Серія: «Філософія. Культурологія»*. 2011. Т. 13. № 1. URL: <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/8381>

До теми 3. Основні вчення про право

1. Абросімов Є., Скалзуб І. Проблеми праворозуміння в умовах євроінтеграції. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 244–249.
2. Акопян Д. А. Юридическое (нормативное) и этическое (нравственное) понимание права. *Правоведение*. 2005. № 6. С. 220–231.
3. Заморська Л. Становлення юридичного позитивізму. *Юридичний вісник*. 2011. № 2. С. 104–109.
4. Козлихин И. Ю. О нетрадиционных подходах к праву. *Правоведение*. 2006. № 1. С. 31–40.
5. Козюбра М. Праворозуміння: поняття, типи та рівні. *Право України*. 2010. № 4. С. 11–21.

6. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.
7. Поляков А. В., Тимошина Е. В. Исторические и современные типы правопонимания. *Общая теория права: Учебник*. СПб.: Издательский Дом С.-Петербург. гос. ун-та, 2005. С. 38–74.
8. Луцький Р. П. Позитивне право та природне право: опозиція категорій. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 38–41.
9. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, А. П. Овчиннікова та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2019. 420 с.
10. Оборотов Ю. Н. Разнообразие парадигм правопонимания эпохи постмодерна. *Право України*. 2011. № 1. С. 107–114.
11. Оборотов Ю. Праворозуміння як аксіоматичне начало (постулат) права. *Право України*. 2011. № 1. С. 55–61.
12. Петришин О. Праворозуміння у вітчизняній теорії права: загально соціальний контекст. *Філософія права і загальна теорія права*. 2012. № 1. С. 39–49.
13. Рабинович П. Некоторые современные концепции права в России и Украине (в свете потребностного правопонимания). *Право України*. 2013. № 7. С. 234—251.
14. Рабинович П. Праворозуміння «природне» та «легістське» : неминучість співіснування. *Право України*. 2009. № 3. С. 65–70.
15. Честнов І. Посткласична теорія права: контури нової парадигми. *Право України*. 2011. № 8. С. 109–114.

До теми 4. Право та його властивості

1. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия. Опыт комплексного исследования. М.: Статут, 1999. 712 с.
2. Антошина И. В. Информационное пространство и информационная функция современного права. *Митна справа*. 2013. № 2. С. 81–86.
3. Ватаманюк Л., Гарасимів Т. Проблема пізнання права: гносеологічні межі та можливості. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 83–87.
4. Гетьман Є. А. Принцип верховенства права у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 61–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_134_9
5. Горобець К. Принципи права й авторитетність: міркування щодо нормативності. *Право України*. 2017. № 7. С. 9–19.
6. Зайчук О. В. Принципи права в контексті розвитку загальної теорії держави і права. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 22–28.
7. Заморська Л. І. Правова нормативність та її інституціоналізація в Україні: монографія. Одеса: Фенікс, 2013. 304 с.
8. Ісаєва В. В. Функції права: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 1. С. 45–48.

9. Ковальський В. Функції права: ціннісний та сутнісний виміри. *Юридична Україна*. 2012. № 9. С. 4–9.
10. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С. 142–164.
11. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 42–46.
12. Луцький Р. П. Позитивне право та природне право: опозиція категорій. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 38–41.
13. Максимов С. До питання про засади права: спроба систематизації. *Право України*. 2011. № 8. С. 38–45.
14. Петришин О. Соціально-юридична природа права. *Право України*. 2012. № 1–2. С. 15–29.
15. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Харків: Право, 2008. 240 с.

До теми 5. Право і держава в їхньому співвідношенні

1. Еникеев Р. Н. Право и государство в их историческом соотношении. *Правовое государство: теория и практика*. 2020. № 3. С. 137–142. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_44276444_34724404.pdf
2. Заєць А. Концепції правової держави і верховенства права в українській правовій доктрині. *Право України*. 2013. № 9. С. 243–269.
3. Кененов А. А. Соотношение государства и права. *Общая теория государства и права*. Академический курс в 3 т. / под ред. проф. М. Н. Марченко. М.: Зерцало-М, 2001. Т. 3. С. 34–45.
4. Корчевна Л. О. Співвідношення держави і права (за працями Л. Петражицького, Г. Гурвіча, П. Сорокіна). *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2014. Випуск 29. Том 1. С. 20–23.
5. Камолих Д. А. Основні підходи до розуміння співвідношення держави та права в державно-правовій думці. *Держава і право*. 2012. Вип. 55. С. 86–91.
6. Лейст О. Э. Сущность права. Проблемы теории и философии права : учеб. пособ. М.: Зерцало–М, 2011. 352 с.
7. Миннихметов Р. Г. Еще раз о соотношении права и государства. *Право и политика*. 2005. № 3. С. 37–42.
8. Оніщенко Н. М. Держава та право: єдність, відмінності та протиріччя. *Держава і право*. 2009. Вип. 45. С. 3–8.
9. Оніщенко Н. М. Протиріччя між державою та правом: причини виникнення, методи та способи подолання. *Юридичний вісник*. 2009. № 2. С. 14–18.
10. Скакун О. Ф. *Соотношение права и государства*. Теория государства и права (энциклопедический курс): Учебник. Харьков: Эспада, 2005. С. 289–292.

До теми 6. Право в системі соціального регулювання

1. Бірюкова А. Співвідношення звичаю та закону: історичний аналіз. *Право України*. 2008. № 3. С. 41–44.

2. Вовк Д. Релігійна традиція у праві: аспекти загальнотеоретичного розуміння. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3. С. 44–53.
3. Горбатенко В. Право як форма регулювання соціальних відносин. *Право України*. 2014. № 5. С. 22–30.
4. Лисюк І. І. Деякі питання виникнення соціальних норм. *Часопис Київського університету права*. 2011. №3. С. 65–69. URL: http://kul.kiev.ua/images/chasop/2011_3/65.pdf
5. Луцький І. М. Філософські підходи до розуміння взаємодії права та релігії (на прикладі їх трансформації у державну політику). *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Данила Галицького*. 2013. № 7. С. 19–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivif_2013_7_4
6. Мальцев Г. В. Нравственные основания права : моногр. Изд. 2-е. М : Изд-во СГУ, 2009. 552 с.
7. Міма І. В. Характеристика релігійних норм як різновиду соціальних норм. *Держава і право: зб. наук. пр. юрид. і політ. науки*. 2009. № 43. С. 133–139.
8. Мохонько А. В. Місце норм права у системі соціальних норм. *Держава і право: зб. наук. пр. Юрид. і політ. науки*. 2010. Вип. 48. С. 44–49.
9. Пайда Ю. Релігійні норми в системі нормативного регулювання суспільних відносин. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 127–132.
10. Рабінович С. П. Суспільна мораль як предмет етики і юриспруденції. *Право України*. 2011. № 8. С. 173–179.
11. Скрипнюк О., Селіванов В. Методологічні проблеми взаємозв'язку права і політики. *Право України*. 2008. № 1. С. 14–22.
12. Стефанчишена Т. Релігія, політика і право: деякі аспекти взаємовпливів. *Право України*. 2010. № 1. С. 105–110.
13. Толкачова Н. Є. Деякі аспекти співвідношення звичаю, традиції та права. *Вісник Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія: «Юридичні науки»*. 2002. Вип. 45–48. С. 20–22.
14. Хархаліс У. М. Звичай, традиція, обряд, ритуал як форми відображення суспільних відносин. *Мультиверсум. Філософський альманах*. Київ: Центр духовної культури. 2004. № 44. URL: http://www.filosof.com.ua/Jornel/M_44/Harhalis.htm

До теми 7. Норми права

1. Баранов А. В. Системоопределяющие специализированные нормы права в механизме правового регулирования. *Вестник Томского государственного университета. Серия: «Право»*. 2011. № 2. С. 5–11.
2. Беран К. Диспозитивная правовая норма. *Правоведение*. 2010. № 5. С. 93–101.
3. Вершинина С. И. О соотношении охранительных норм и норм принуждения. *Российский юридический журнал*. 2011. № 4. С. 52–62.
4. Груздев В. В. Понятие и структура охранительных гражданско-правовых норм. *Право и государство: теория и практика*. 2009. Т. 56. № 8. С. 47–50.

5. Давыдова М. Л. Правовая норма и нормативное предписание: проблема соотношения. *Вестник Волгоградского государственного университета. Серия: «Юриспруденция»*. 2006. Вып. 8. С. 52—57. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/pravovaya-norma-i-normativnoe-predpisanie-problema-sootnosheniya>
6. Дашковська О. Правові дефініції як різновид нормативних приписів. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3. С. 16—23.
7. Заморська Л. До питання про визначення категорії «норма права». *Право України*. 2011. № 4. С. 159—164.
8. Заморська Л. І. Відносно визначені норми права: поняття, структура, функції: монографія. Чернівці, 2010. 187 с.
9. Заморська Л. І. Категорія «структура норми права» як основа його нормативності. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. Вип. 50. С. 19—25.
10. Корнута Р. Вітчизняні погляди на структуру норми права. *Право України*. 2007. №6. С. 19—21.
11. Могілевський Л. В. Сутність поняття «норма права». *Прикарпатський юридичний вісник*. Вип. 1. 2016. С. 14—18.
12. Рыбаков В. А. Виды нетипичных норм права. *Право и государство: теория и практика*. 2013. № 4. С. 10—13.
13. Стецик Н. В. Норма права та нормативно-правовий припис: загальнотеоретичні аспекти. *Публічне право*. 2016. № 4. С. 212—219.

До теми 8. Система права

1. Богачова Л. Л. Система європейського та національного права. *Державне будівництво і місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 24. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/2035>
2. Борисова Л. В. Об основаниях (критериях) деления права на частное и публичное. *Вестник Московского гос. обл. ун-та. – Сер. : «Юриспруденция»*. 2013. № 1. С. 11—17.
3. Дашковська Т. М. Норми матеріального та процесуального права: до питання співвідношення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. № 75. С. 96—102.
4. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету, або кіберправа, та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279—286.
5. Дуднік Р. М. Ознаки галузей українського права. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип 2. Т. 1. С. 29—32.
6. Євграфова Є. Інший погляд на дослідження структури і системи права. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. С. 52—64.
7. Іванченко О. М. Міжнародне та національне право: проблеми взаємодії. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць*. О., 2008. Вип. 35. С. 145—149.
8. Ківалова Т. С., Смелянець Г. Є. До питання про поняття і складові методу правового регулювання. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* Одеса: Юрид. літ., 2003. Вип. 21. С. 33—37.

9. Левицька Н. Нормативно-правовий інститут: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львівського університету. Серія: «Юридична»*. 2012. Вип. 56. С. 24–29.
10. Оксамитний В. Міждержавні правові системи як реальність сучасного світу. *Право України*. 2013. № 3–4. С. 209–222.
11. Петришин О., Погребняк С. Система права: загальнотеоретична характеристика. *Право України*. 2017. № 5. С. 9–17.
12. Хряпченко В. П. Розуміння комплексних галузей українського права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2016. Вип. 36. Т. 1. С. 27–32.
13. Чабаненко М. Імперативні та диспозитивні способи правового регулювання на сучасному етапі розвитку аграрного права як галузі. *Право України*. 2004. № 11. С. 109–111.
14. Шилінгов В. С. Поділ права на приватне та публічне як фундаментальна засада правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 48–51.
15. Шпакович О. Особливості способів імплементації міжнародно-правових норм. *Віче*. 2010. № 17. С. 23–25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2010_17_11

До теми 9. Форми (джерела) права

1. Богачова Л. Л. Нормативно-правовий договір як джерело національного та європейського права. *Право і суспільство*. 2015. № 6.2. С. 8–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6.2_4
2. Гордимов А. Доктринальні джерела права в умовах глобалізації. *Право України*. 2014. № 9. С. 147–154.
3. Думанов Х. М., Першиц А. И. К уточненню поняття «обычное право». *Государство и право*. 2005. № 3. С. 77–82.
4. Кононенко В. П. Судебный прецедент в международном и национальном праве : моногр. / под ред. Л. Д. Тимченко. О. : Фенікс, 2013. 512 с.
5. Кравченко С. С. Правовий прецедент як соціальний інститут та його значення: прагматичний аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 17–20.
6. Малишев Б. В. Судова правотворчість у контексті судової реформи в Україні. *Право України*. 2017. № 6. С. 34–38.
7. Марченко М. Н. Источники права : учеб. пособ. М.: Проспект, 2011. 768 с.
8. Матвеева Л. Г. Источники права в условиях социальной трансформации: историко-правовой аспект. *Закон и жизнь: Междунар. науч.-практ. правовой журнал*. 2015. № 7/2. С. 53–57.
9. Мочульська М. Основні типи сучасного розуміння правової доктрини. *Вісник Львівського університету. Серія: «Юридична»*. 2012. Вип. 56. С. 44–52.
10. Оніщенко Н. Деякі дискусійні питання визначення категорії «джерело права» у сучасній юридичній науці. *Право України*. 2013. № 5. С. 245–252.

11. Поляков А. В., Тимошина Е. В. Источники права. *Общая теория права: Учебник*. СПб.: Издательский Дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. С. 282–317.
12. Пархоменко Н. Концептуальні основи теорії джерел права. *Право України*. 2017. №6. С. 9–16.
13. Смирнова К. Джерела права Європейського Союзу: новітні тенденції розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С. 90–97.
14. Тищенко Ю. Миф как источник права. *Юридичний вісник*. 2009. № 1. С. 5–9.
15. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С. 27–33.

До теми 10. Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав

1. Абрамович Р. Принцип незворотності дії закону в часі у судовій практиці судів загальної юрисдикції. *Публічне право*. 2012. № 3. С. 375–381.
2. Богачова Л. Л. Вимоги до підзаконного нормативно-правового акта як офіційного документа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Юриспруденція»*. 2017. Вип. 29. С. 16–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2017_29%281%29__6
3. Богачова Л. Л. Нормативно-правовий акт як джерело національного та європейського права. *Альманах міжнародного права*. 2016. Вип. 14. С. 4–13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2016_14_4
4. Гайова О. В. Поняття «закон»: загальнотеоретична характеристика. *Митна справа*. 2010. № 4. Ч. 2. С. 200–204.
5. Гетьман Є. Кодекс як особливий вид закону. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1. С. 42–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2011_1_5
6. Гетьман Є. Підзаконний нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, функції, види. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 92–100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2014_2_11
7. Косович В. Закон «Про нормативно-правові акти» як засіб удосконалення нормативно-правових актів України. *Вісник Львівського ун-ту. Серія юридична*. 2011. Вип. 52. С. 10–20.
8. Косович В. Система нормативно-правових актів України: основні напрями вдосконалення. *Вісник Львівського університету. Серія: «Юридична»*. 2011. Вип. 53. С. 23–35.
9. Легін Л. М. Нормативно-правовий акт: поняття та система ознак. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 21–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2_6
10. Луцький Р. П. Ієрархічність правових джерел (нормативних актів) як відображення буття позитивного права. *Часопис Київського університету права*. 2012. №2. С. 18–1.
11. Оборотов І. Г. Темпоральні грані права : моногр. Миколаїв: Іліон, 2009. 230 с.

12. Пушняк О. В. Набуття чинності нормативно-правовими актами в Україні. *Форум права*. 2010. № 4. С. 748–754. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_4_119

13. Теплюк М. До проблеми якості закону як джерела права. *Право України*. 2017. №6. С. 17–26.

14. Шутак І., Легін Л. Техніка опублікування нормативно-правових актів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 136–143. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/shutak.pdf>

15. Ясіновська А. Загальнотеоретична характеристика кодексів. *Вісник Львівського університету. Серія: «Юридична»*. 2012. Вип. 56. С. 59–64.

До теми 11. Правоутворення і правотворчість

1. Богачова Л. Л. Види законодавчих процедур в Україні та Євросоюзі (порівняльно-правова характеристика). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 6(1). С. 11–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_6%281%29__4

2. Гетьман Є. А. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади: поняття, сутність, основні ознаки. *Європейські перспективи*. 2013. №6. С. 42–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpe_2013_6_9

3. Гетьман Є. Консолідація як форма систематизації законодавства України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. №3. С. 21–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_3_4

4. Гетьман Є. А. Кодифікація законодавства України: загальна характеристика, особливості, види: монографія. Харків: Право, 2012. 192 с.

5. Грималюк П. О. Види делегованої правотворчості. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 55–58.

6. Гусаров С. М. Законотворчість і законодавчий процес в Україні: монографія / ред. О. М. Бандурка. Харків: Золота миля, 2014. 412 с.

7. Ковальський В. С., Козінцев І. П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 192 с.

8. Кодифікація законодавства України: теорія, методологія, техніка / за заг. ред. О. І. Ющика. К.: Парламентське вид-во, 2007. 208 с.

9. Лисенков С. Л. Інкорпорація як особливий вид систематизації законодавства. *Законодавство України: наук.-практ. коментарі*. 2004. № 7. С. 3–14.

10. Лозинська І. В. Правоутворення, правотворчість та законотворчість: проблема співвідношення. *Митна справа*. 2011. № 5. Ч. 2. С. 18–21.

11. Матвеева Л. Г. Особенности законотворчества в транзитивном обществе. *Закон и жизнь: Междунар. науч.-практ. правовой журнал*. 2015. № 8/3. С. 49–53.

12. Матвеева Л. Г. Соціальні фактори правоутворення та правотворчості в транзитивний період. *Теорія и практика: нац. юрид. журнал*. 2015. № 4. С. 16–20.

13. Милушева Т. В. Государственная власть и правообразование. *Правовая политика и правовая жизнь*. 2009. № 2. С. 201–202.

14. Плавич В. П., Плавич С. В. Сучасна правотворчість: Проблеми теорії і методології : моногр. О.: Астропринт, 2013. 274 с.

15. Хижняк В. С. Влияние норм международного права на правообразование. *Правовая политика и правовая жизнь*. 2009. № 2. С. 204–205.

До теми 12. Правові відносини

1. Басай О. В. Поняття юридичних фактів: теоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. № 3. С. 8–16.

2. Волкова І. Юридичні факти-стани: сутність та особливості. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 2/2. С. 33–38.

3. Воронюк О. О. Юридична особа як нормативна конструкція. *Форум права*. 2008. № 1. С. 77–85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2008_1_15

4. Дашковська О. О. Юридична особа як суб'єкт правовідносин: загальнотеоретичний підхід. *Порівняльно-аналітичне право: електрон, фахове наук, видання*. 2013. №3–2. С.21–24. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/5223>

5. Гревцов Ю. И. К правопониманию: правовые отношения в связи с юридическими фактами и нормами права. *Право Украины*. 2010. № 4. С. 148–155.

6. Данилюк Ю. Про поняття об'єктів конституційних правовідносин. *Право України*. 2008. № 8. С. 9–15.

7. Крыжановский А. Ф. Правовые отношения в контексте теории современного правопорядка. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2011. Вип. 1. С. 6–10.

8. Куракін О. М. Категорія правовідносини в системі нормативного регулювання. *Право і суспільство*. 2013. №2. С. 8–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2013_2_4

9. Манько Д. Г. Легітимація і легалізація юридичної особи. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* 2012. Вип. 63. С. 85–92.

10. Пленюк М. Поняття юридичного факту в доктрині цивільного права: історія і сучасність. *Юридична Україна*. 2014. № 11. С. 58–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2014_11_11

11. Самілик Л. О., Корбут Л. П. Співвідношення понять «суб'єкт права», «особа», «суб'єкт правовідносин», «учасник відносин». *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 89–93.

12. Сливич І. І., Семерак О. С. Поняття та ознаки юридичних фактів в загальній теорії права та в теорії кримінального процесу. *Держава і право*. 2010. № 48. С. 440–448.

13. Сопілко І. М. Теоретико-правові підходи до розуміння суб'єктів права окремими галузевими науками. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2008. № 4. С. 66–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2008_4_14

14. Хаустова М. Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3 (58). С. 29–38.

15. Чувакова А. М. Юридические факты, фактические составы и их дефекты: монографія / под ред. Ю. Н. Оборотова. Одесса: Феникс, 2009. 109 с.

До теми 13. Реалізація та застосування права

1. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С. 1–7. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>

2. Братасюк М. Г. Реалізація права: доктринальний аспект. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 85–95.

3. Гнатюк М. Д. Нетипові ситуації правозастосовного процесу. *Держава і право. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць*. К. : Ін-тут держ. і прав. ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. Вип. 30. С. 107–114.

4. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. *Митна справа*. 2015. № 2. С. 64–71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2%282.2%29__13

5. Дія права: інтегративний аспект: монографія / відп. ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Юрид. думка, 2010. 360 с.

6. Капустинський В. А., Волкова І. В. Теоретичні основи судового правозастосування. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 5. С. 84–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2016_5_7

7. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посіб. Київ: Реферат, 2010. 260 с.

8. Мельничук С. М. Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави. *Право і безпека*. 2015. № 3. С. 42–46.

9. Манько Д. Щодо широкого розуміння категорії застосування права. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 130–135. URL: <http://www.yourfuture.org.ua/ua/pb/2011/1/manko.pdf>

10. Мірошниченко А. Співвідношення темпорального та змістовного принципів вирішення правових колізій. *Право України*. 2008. № 5. С. 24–29.

11. Осауленко О. І. Місце правозастосовних актів у системі правових актів. *Держава і право: зб. наук. пр. Київ: ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*, 2010. Вип. 49. С. 16–21.

12. Перепелюк А. М. Механізм правозастосування: поняття, ознаки та структурна характеристика. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 72–76.

13. Пономаренко І. С. Динаміка підходів до розуміння колізій у конституційному праві: аналітична і синтетична школи. *Часопис Київського університету права*. 2011. №3. С. 326–330.

14. Пунько О. В. Структурна побудова правозастосовних актів. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. №4. С. 36–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2014_4_8

15. Семеніхін І. Проблемні аспекти реалізації правової доктрини у правозастосовній практиці // Вісник Академії правових наук України. 2010. № 3. С. 303—311. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vapny_2010_3_30.pdf

До теми 14. Тлумачення права

1. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. *Право України*. 2017. № 3. С. 126–136.

2. Галуцько В. В. Професійно-правове тлумачення права. *Форум права*. 2011. № 2. С. 151–154. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_25

3. Гончаров В. Від старої теорії тлумачення до нової: основні виклики та рішення. *Філософія права і загальна теорія права*. 2014. № 1–2. С. 53–69.

4. Дашковська О. Інтерпретаційні акти органів судової влади (на прикладі актів конституційного судочинства). *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2. С. 26–34.

5. Євграфова Є. Доктринальне тлумачення норм права (законів): природа і здійснення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 2. С. 40–51.

6. Кириченко О. М. Казуальне тлумачення норми права: аксіологічний аспект. *Альманах права. Наук.-практ. юрид. журнал*. 2012. Вип. 3. С. 195–198.

7. Коханюк Т. С. Системне тлумачення кримінального закону: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 264 с.

8. Майданик Р. Ліберальне вчення про тлумачення норм права України (крізь призму «добудови» права). *Право України*. 2016. № 7. С. 69–78.

9. Палешник С. І. Судове тлумачення норм права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2013. Вип. 23. С. 73–76. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/6585>

10. Палешник С. І. Доктринальне тлумачення в судовій практиці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2014. Вип. 29. С. 40–44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29%281%29__11

11. Прийма С. В. Способи тлумачення норм права: загальнотеоретична характеристика. *Юрист України*. 2011. № 3. С. 10–16.

12. Уласевич А. С. Автентичне тлумачення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: «Юридична»*. 2011. № 1. С. 128–131.

13. Черданцев А. Ф. Толкование права и договора : учеб. пособ. М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2003. 381 с.

14. Чулінда Л. І. Юридико-лінгвістичне тлумачення текстів нормативно-правових актів : моногр. К. : Атіка, 2006. 152 с.

15. Юдін З. М. Загальна теорія інтерпретації договору : моногр. О.: Фенікс, 2008. 156 с.

До теми 15. Правова поведінка

1. Вереша Р. Основні підходи щодо визначення поняття мотиву поведінки. *Право України*. 2007. № 4. С. 33–38.

2. Колпаков В. К. Фактичні ознаки та юридичний склад адміністративного проступку: поняття та розмежування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2016. № 3. С. 160–170. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_3_26
3. Красницький І. В. Кримінальний проступок: нові виклики тлумачення поняття. *Соціально-правові студії*. 2020. Випуск 4. С. 49–56. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3491/1/08.pdf>
4. Полонка І. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). *Право України*. 2016. № 6. С. 99–106.
5. Полонка І. А. Неправомірна поведінка як категорія теорії права: доктринальний аналіз поняття та системних ознак. *Держава і право*. 2018. Вип. 80. С. 3–16.
6. Полянський Т. Т. Феномен зловживання правом (загальнотеоретичне дослідження). Львів: Галицький друкар, 2012. 455 с.
7. Пьянов Н. А. Правовое поведение: понятие и виды. *Сибирский Юридический Вестник*. 2004. № 4. URL: http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/7935c754-145a-43b6-bd22-e6698c94cfaa/%5BCIVSal1011_10-11_P2%5D_%5BTS_28%5D.html
8. Свириденко Г. В. Генезис уявлень про правомірну поведінку (просторово-темпоральні виміри). *Публічне право*. 2016. № 1. С. 335–344.
9. Хужин А. М. Невинное поведение в праве: методология, теория, практика: монографія. М.: Юрлитинформ, 2012. 336 с.
10. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи: монографія. Харків: Майдан, 2013. 412 с.
11. Шульга А. М. Об'єктивно протиправне діяння, об'єктивно правомірна поведінка. *Форум права*. 2012. № 3. С. 846–849. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4632>

До теми 16. Поняття і види юридичної відповідальності

1. Басін К. В. Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності. *Правова держава*. 2003. Вип. 14. С. 108–114.
2. Білозьоров Є. Юридична відповідальність як передумова правомірної поведінки особи: теоретичні аспекти. *Право України*. 2006. № 1. С. 50–54.
3. Ветютнев Ю. Ю. О позитивной юридической ответственности. *Право и политика*. 2005. №5. С.146–148.
4. Вітковська І. М. Соціальна відповідальність: теоретичний аспект аналізу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2011. № 948. С. 45–48.
5. Витрук Н. В. Общая теория юридической ответственности. М.: Норма, 2009. 259 с.
6. Головченко В. Юридична відповідальність: позитивний і ретроспективний аспект. *Юридична Україна*. 2004. № 7. С. 4–7.
7. Грігорова Г.Л. Концепція ювенальної відповідальності: теоретичне осмислення. *Право і суспільство*. 2014. № 4. С. 3-8.

8. Зелена О. Визначення підстав юридичної відповідальності: актуальні питання. *Право України*. 2003. №4. С. 21–26.
9. Каленіченко Л. І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2017. № 1. С. 24–31.
10. Калюжний Р. А., Гусар О. А. Дисциплінарна деліктність в службовому праві. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. №2. С. 200–203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_2_33
11. Ковальський В. С. Інститут юридичної відповідальності держави і охоронна функція права. *Вісник Вищого адміністративного суду України*. 2010. № 1. С. 34–40.
12. Григорова А. Л. Теоретическая модель позитивной юридической ответственности. *Leges si viata*. 2015. № 10/2. С. 10–13.
13. Грігорова Г. Л. Концепція ювенальної відповідальності: теоретичне осмислення. *Право і суспільство*. 2014. № 4. С. 3–8.
14. Лук'янець Д. Типологія юридичної відповідальності. *Юридична Україна*. 2004. № 3. С. 4–10.
15. Чепульченко Т. О. Соціальна відповідальність: поняття та сутність. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. пр.* Київ: ІВЦ «Політехніка», 2010. № 1. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/6088>

До теми 17. Юридична практика та юридичний процес

1. Бочаров Д. Правозастосовча діяльність: поняття, функції та форми: Проблемні лекції. Дніпропетровськ: АМСУ, 2006. 73 с.
2. Гусарєв С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти: монографія. Київ: Знання, 2005. 376 с.
3. Давыдова М. Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии: монография. Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2009. 318 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/541229/>
4. Дутко А. О. Юридичні конструкції серед засобів законодавчої техніки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія: «Юридична»*. 2008. № 1. С. 43–50.
5. Зінченко О. В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 58–62.
6. Каленіченко Л. І., Слинко Д. В. Юридичний процес та процесуальне право: загальнотеоретичні підходи до розуміння співвідношення понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. Спецвипуск. С.7–10. URL: <http://apnl.dnu.in.ua/2019/4.pdf>
7. Косович В. «Правові припущення» як засіб створення досконалих нормативно-правових актів України. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: «Правознавство»*. 2013. Вип. 644. С. 44–52.
8. Лукьянова Е. Г. Теория процессуального права. М. : Норма, 2004. 187 с.
9. Середа О. О. Деякі аспекти співвідношення понять «правова процедура» та «юридична процедура» у контексті сучасної юридичної науки.

Держава і право : зб. наук. праць. К. : Ін-тут дер. і прав. ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. № 34 С. 117–122.

10. Слинко Д. В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4984>

До теми 18. Правосвідомість і правова культура

1. Данильян О. Г., Петришин О. В. Демократична правосвідомість: ознаки, передумови становлення та тенденції втілення в українському соціумі. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Я. Мудрого*. 2010. № 5. С. 61–71.

2. Дзьобань О. П., Мануйлов Є. М. Правове виховання як засіб правової соціалізації: філософсько-правові аспекти. *Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. Вип. 100. С. 407–416.*

3. Карташов В. Н., Баумова М. Г. Правовая культура: понятие, структура, функции : монография. Ярославль: Яросл. гос. ун-т, 2008. 200 с.

4. Коваленко І. І. До проблеми цілей правового виховання. *Проблеми законності : Акад. зб. наук. пр. / відп. ред. В. Я. Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2009. Вип. 103. С. 256–260.*

5. Крижановський А. Ф. Компетентна правова свідомість: до постановки проблеми. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. 2001. № 11. С. 34–38.

6. Максимов С. И. Правосознание: философско-правовое осмысление. *Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. Х.: Нац. юрид. акад. України, 2002. Вип. 52. С. 148–155.*

7. Овчинникова А. П. О культурологическом подходе к праву. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. 30. Т. 2. С. 197–200.

8. Правове виховання в сучасній Україні : монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Х.: Право, 2010. 368 с.

9. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін. Х.: Право, 2009. 352 с.

10. Сальников В. П., Захарцев С. И. Правосознание юриста и правовой нигилизм: современные проблемы профессиональной деформации. *Юридическая наука: история и современность*. 2013. № 11. С. 11–29. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_22599683_25721108.pdf

11. Сальников В. П. Правовая культура. *Общая теория государства и права. Академический курс в 3-х т. / отв. ред. М. Н. Марченко. М.: Зерцало–М, 2001. Т.1. С. 357–382.*

12. Скуріхін С. М. Морфологія і динаміка правової культури : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 314 с.

13. Скуріхін С. М. Співвідношення правового виховання і стихійної правової соціалізації. *Lex Portus*. 2018. № 6. С. 64–75.
14. Соколов Н. Я. О понятии правовой культуры. *LEX RUSSICA* (Научные труды МГЮА). 2004. № 2. С. 381–394.
15. Філософія правового виховання : навч. посіб. / А. П. Гетьман, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін.; за ред. А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. Х.: Право, 2012. 248 с.

До теми 19. Правові засоби та механізм правового регулювання

1. Богущкий П. Правовий режим: методологічні рівні дослідження. *Право України*. 2013. № 1–2. С. 317–323.
2. Валігура К. Механізм правового регулювання: методологічний аспект. *Visegrad journal on human rights*. 2016. № 2/1. С. 17–22.
3. Дія права: інтегративний аспект: монографія / відп. ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Юрид. думка, 2010. 360 с.
4. Калюжний Р. А. Правові стимули в механізмі правового стимулювання: монографія. Київ: МП Леся, 2013. 204 с.
5. Красовська В. Ефективність дії правових стимулів та обмежень у механізмі правового регулювання. *Право України*. 2010. № 6. С. 182–188.
6. Куракін О. М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2015. Вип. 35. С. 41–44. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/16798>
7. Ляшенко Р. Д. Функціональне призначення презумпцій в праві. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2009. Т. 22. № 1. С. 316–322.
8. Сердюк І. А. Нормативно-правовий акт у співвідношенні з актом застосування та актом тлумачення норм права. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 3. С. 12–15.
9. Ткаля О. В. Теоретичне обґрунтування імунітету як особливої правової категорії. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* Одеса: Юрид. літ., 2008. Вип. 43. С. 234–243.
10. Ульяновська О. Правові фікції і правові презумпції: єдність та відмінності. *Право України*. 2005. № 6. С. 101–102.

До теми 20. Верховенство права, законність і правопорядок

1. Гаудер П. Верховенство права в реальному світі / пер. з англ.; наук. ред. Д. Вовк. Харків: Право, 2018. 392 с.
2. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська комісія. *Право України*. 2011. № 10. С. 154–167.
3. Доклад о верховенстве права, утвержденный Венецианской комиссией на 86-й пленарной сессии (Венеция, 25—26 марта 2011 г.): CDL-AD (2011) 003rev. URL: [www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-rus](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-rus)

4. Козюбра М. Верховенство права і Україна. *Право України*. 2012. № 1–2, С. 30–63.
5. Крижанівський А. Ознаки сучасного правопорядку в контексті трансформаційних викликів. *Право України*. 2008. № 6. С. 47–51.
6. Крижанівський А. Ф. Правовий порядок в Україні: поняття, витоки, концептуальні засади, інфраструктура: монографія. Одеса: Фенікс, 2009. 504 с.
7. Крисюк Ю. Соціальний та правовий порядок і стабільність суспільства: взаємозв'язки і взаємообумовленість. *Право України*. 2007. № 7. С. 30–34.
8. Оніщенко Н. М. Принцип законності: наукові реалії сьогодення. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 13–18.
9. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія: у 2 кн. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Кн. 1: Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / відп. ред. Н. М. Оніщенко. Київ: Юрид. думка, 2008. 344 с.
10. Рабінович П., Луців О. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2. С. 3–16.
11. Рабінович П. Ефективність юридичних гарантій законності: до методики її виявлення. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 17–27.
12. Серьогін В. С. Верховенство права в Україні: проблеми розуміння та застосування: монографія. Дніпропетровськ: Середняк Т. К., 2014. 124 с.
13. Сучасний правопорядок : національний, інтегративний та міжнародний виміри : тези Міжнар. наук.–практ. конф., 13–14 червня 2008 р. / за заг. ред. Ю. М. Оборотова ; уклад. А. Ф. Крижанівський, Н. М. Крестовська. О. : Фенікс, 2008. 266 с.
14. Шилінгов В. С. Верховенство права – основоположний принцип правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2009. № 2. С. 26–29.

До теми 21. Право і людина. Права людини (для ФПС, СПФ, ФМПВ)

1. Білак М. Подвійні стандарти застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини судами України. *Право України*. 2018. № 5. С. 170–184.
2. Гуйван П. Право на справедливе судочинство відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2017. № 11. С. 172–180.
3. Завальнюк В. В. Соматичні права людини з позицій юридичної антропології. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. Одеса: Юрид. літ., 2011. Т. 10. С. 20–27.
4. Конституційно-правовий статус людини: можливості удосконалення в Україні: кол. монографія. Львів: Медицина і право, 2012. 183 с.
5. Крестовська Н. Права дитини. *Проблеми сучасної конституціоналістики*. Вип. 4. *Конституційне гуманітарне право*. К.: Юрінком Інтер, 2018. С. 308–323.

6. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Особисті права людини першого покоління в національному, регіональному та міжнародному вимірі. *Права людини в Україні та зарубіжних країнах: проблеми теорії та нормативно-правової регламентації: колективна монографія*. Львів-Торунь: Ліга-Прес, 2020. С.229-256.

7. Курко М. Н., Сопілко І. М. Проблеми правового регулювання дотримання інформаційних прав у мережі Інтернет. *Наукові праці МАУП. Серія: «Юридичні науки»*. 2016. Вип. 4. С. 5–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npmaupn_2016_4_4

8. Мартинюк Р. С. Теорія прав людини. Навчальний посібник. – Острого: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2009. – 218 с. URL:

https://lib.oa.edu.ua/files/funds/vudavnutstvo/Teoriya_prav_ludyny_Martynuk.pdf

9. Мушак Н. Б. Концептуальні підходи до класифікації прав людини в умовах глобалізаційних процесів. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 298–302.

10. Права людини в Україні – 2016. Доповідь правозахисних організацій / за заг. ред.: А. П. Бущенко, О. А. Мартиненка. Київ, КИТ, 2017. 230 с.

11. Права человека : Учебник для вузов / отв ред. д.ю.н. Е. А. Лукашева. М.: Норма, 2004. 576 с.

12. Рабінович П., Луців О. Верховенство права як омріяний результат здійснення прав людини (підходи до інтерпретації, критерії оцінювання). *Право України*. 2017, №3. С. 100–111.

13. Рабінович П., Венецька О. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. С. 18–28.

14. Рабінович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина. Київ: Атіка, 2004. 462 с.

15. Трегубов Е. Л. Право на справедливий суд в практиці Європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2010. № 1. С. 358–363. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_1_58

16. Чугуєвська М. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини: проблемні аспекти. *Віче*. № 2. 2013. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/viche_2013_2_9

17. Шевчук Є. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини в контексті західної правової традиції. 2-ге вид., випр. та допов. Київ: Реферат, 2007. 848 с.

18. Шишка О. Р. Соматичні права та перспективи розвитку їх в Україні. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* Одеса: Юрид. літ., 2011. Вип. 59. С. 284–293.

До теми 21. Ціннісна характеристика права (для ФЦГЮ, ФА, САФ)

1. Актуальні грані загальнотеоретичної юриспруденції : моногр. / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2012. 492 с.

2. Бандура О. Основні цінності права як система. *Право України*. 2008. № 5. С. 14–20.
3. Горобець К. В. Аксиосфера права: філософський і юридический дискурс : моногр. Одеса: Фенікс, 2013. 218 с.
4. Креативність загальнотеоретичної юриспруденції: монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. Одеса: Фенікс, 2015. 488 с.
5. Мельничук О. С. Філософські основи осягнення аксіосфери права. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук, праць*. О.: Юрид. л-ра, 2009. Вип. 50. С. 92–97.
6. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, А. П. Овчиннікова та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2019. 420 с.
7. Оборотов Ю. Від ціннісної характеристики – до формування аксіометрії права і держави. *Філософія права і загальна теорія права*. 2012. № 1. С. 150–158.
8. Оборотов Ю. Н. Традиции и обновление в правовой сфере: вопросы теории (от познания к постижению права) : моногр. Одеса: Юрид. л-ра, 2002. 280 с.
9. Орзіх М. П. Особистість і право: Монографія. Одеса: Юрид. л-ра, 2005. 312 с.
10. Поляков А. В., Тимошина Е. В. Право и ценности. *Общая теория права: Учебник*. СПб.: Издательский Дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. С. 128–151.
11. Рабинович П.М. Социалистическое право как ценность. Одеса: Юрид. л-ра, 2006. 166 с.
12. Фальковський А. О. Різноманітність аксіологічних підходів у методології права. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук, праць*. О.: Юрид. л-ра, 2009. Вип. 50. С. 73–79. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1788>
13. Чефранов А. Б. Проблема застосування теорії цінностей у правових дослідженнях. *Проблеми філософії права*. Т. III. № 1–2. К.–Чернівці: Рута, 2005. С. 327–337.

До теми 22. Правові системи та правові сім'ї

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство. О.: Фенікс, 2009. 464 с.
2. Давид Р. Основные правовые системы современности / пер. В. А. Туманова. М.: Междунар. отношения, 1998. 400 с.
3. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279–286.
4. Крестовська Н. М. Цивілізаційний підхід у порівняльному правознавстві. *Правова держава*. 2016. Вип. 27. С. 443–449. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2016_27_58

5. Лукьянов Д. Национальные и наднациональные правовые системы в современном мире. *Ежегодник украинского права*. 2014. № 6. С. 122–130.
6. Оборотов Ю. Н. К вопросу о формировании глобальной правовой системы. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. Х. О.: Юрид. л-ра, 2011. С. 229–236.
7. Оборотов Ю. М. Правова система України в євразійській правовій сім'ї. *Наукові праці Одеської національної юридичної академії*. Т. III. О.: Юрид. л-ра, 2004. С. 28–37.
8. Оксамитний В. Міждержавні правові системи як реальність сучасного світу. *Право України*. 2013. № 3–4. С. 209–222.
9. Осаке К. Сравнительное правоведение. Схематический комментарий. М.: Юристъ, 2008. 829 с.
10. Петришин О.В., Зінченко О. В. Правова карта сучасного світу : навч. посіб. для студентів-магістрів юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів. Х.: Право, 2018. 508 с.
11. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х.: Право, 2012. 272 с.
12. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / В. С. Журавський, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко; за заг. ред. В. С. Журавського. Київ: Юрінком Інтер, 2003. 296 с.
13. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение / под ред. В. Туманова. М.: Юристъ, 2009. 512 с.
14. Скакун О.Ф. Общее сравнительное правоведение: Основные типы (семьи) правовых систем стран мира: Учеб. для студ. вузов. К.: Ін Юре, 2008. 464 с.
15. Хаустова М. Проблеми класифікації правових систем. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 53–65.

До теми 23. Виникнення держави

1. Алябьева Т. К. Теории и общественная практика происхождения государства: курс лекцій. М.: Изд-во МГОУ, 2012. 556 с. URL: http://evestnik-mgou.ru/books/aljabeva_teorii_i_obsh_praktika.pdf
2. Божко В. М. Аналіз теорій походження держави. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди*. 2007. №9. С. 12–19.
3. Венгеров А. Б. Происхождение государства. *Теория государства и права : учеб. для юрид. вузов*. Москва: Омега-Л, 2007. С. 26–59.
4. Грачев Н. И. Происхождение суверенитета. Верховная власть в мировоззрении и практике государственного строительства традиционного общества : моногр. М. : Зерцало-М, 2009. 318 с.
5. Зарицкий А. В. Некоторые проблемные аспекты исследования вопроса о происхождении государства и права. *Современное право*. 2003. № 4. С. 25–29.

6. Капустинський В. А. Генеза, функції та роль судових органів у давніх державах. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 4. С. 90–97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2013_4_8
7. Кашанина Т. В. Происхождение государства и права : учеб. пособ. Москва: Высшее образование, 2009. 358 с.
8. Крестовская Н.Н. К проблеме периодизации истории государства и права. *Беларуская дзяржаўнасць ва ўсходнееўрапейскім цывілізацыйным кантэксце : гісторыя і сучаснасць : зборнік навуковых прац, прысвечаных 90-годдзю з дня нараджэння прафесара І. А. Юхо / рэдкал. : С. А. Балашэнка (гал. рэд.) і [інш.]*. – Мінск: ИВЦ Минфина, 2011. – С.100-107. URL: <https://elib.bsu.by/handle/123456789/34101>
9. Лебедева Ю. О. Сучасна інтерпретація українськими істориками теорій походження та розвитку Київської Русі. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2014. № 1. С. 88–94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2014_1_15
10. Серегин А. В. Истоки монархического правления в социальной организации первобытного общества. *Правоведение*. 2006. № 1. С. 197–206.
11. Тимонин А. Н. Об основных направлениях историко-материалистической теории происхождения государства. *Евразийский юридический журнал*. 2013. № 1. С. 73–77.
12. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 2. Т. 1. С. 25–28.
13. Шигаль Д. А. Типологія та основні схеми періодизації історії держави і права. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1140–1143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_1_183
14. Яртим Н. В. Католицькі доктрини походження держави і права. *Вісник НАУ. Серія: «Філософія. Культурологія»*. 2011. Т. 13. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnau_f_2011_1_38

До теми 24. Поняття, ознаки, сутність та типологія держави

1. Євграфова Є. Державорозуміння і право: проблемні аспекти теорії. *Право України*. 2015. № 11. С. 67–76.
2. Заяць Н. Суверенітет: трансформація змісту. *Право України*. 2008. № 2. С. 17–22.
3. Коструба А. Правова природа держави: цивілістичний аспект. *Право України*. 2017. № 11. С. 165–171.
4. Крестовська Н. М. Скарбниця як критерій типології держави. *Наукові праці НУ «ОЮА»*. 2011. Т. X. С. 280-287. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3901/Krestovska%20Skarbnytsya%20yak%20kryteriy.pdf;jsessionid=6AE7D50D8EB264A26CC86593BF694C47?sequence=1>

5. Крестовська Н. М., Головченко М. В. Естетичний образ сучасної держави. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 12-19. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/4_2021/4.pdf
6. Матвеева Л. Г. Сутність та особливості транзитивної держави. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 13. С. 73–81.
7. Оборотов Ю. Н. Инфляция власти и права как индикаторы слабого государства. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. IX. О.: Юрид. л-ра, 2011. С. 89–97.
8. Оборотов Ю. Н. Образы государства в глобализирующемся мире. *Закон и жизнь*. 2004. № 8. С. 4–8.
9. Оборотов Ю. Н. Содержание аксиосферы государства. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2008. Вип. 40. С. 223–230.
10. Пасальський М. М. Правовий статус і правосуб'єктність держави: дискусійні питання теорії і практики. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 26–31.
11. Серебро М. В. Ціннісні аспекти функціональних змін сучасної держави. *Юридичний вісник*. 2016. № 1. С. 167–174.
12. Скиба М. В. Сутність та роль держави: інституціональний аспект. *Економіка*. 2014. Вип. 24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2014_24_6
13. Фукуяма Ф. Сильное государство: Управление и мировой порядок в XXI веке. М.: АСТ; Хранитель, 2007. 220 с.
14. Чиркин В.Е. Государствоведение: учеб. М.: Юрист, 2000. 384 с.
15. Шай Р. Я. Теоретико-правовий підхід щодо розуміння сутності держави в історії політико-правової думки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 373–376. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_61
16. Якименко Х. Наднаціональна організація влади і державний суверенітет: проблеми співвідношення. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 3. С. 36–44.
17. Яковюк І. В., Шестопап С. С. Государственный суверенитет и суверенные права: проблема соотношения. *Азимут научных исследований: экономика и управление*. 2017. Т. 6. № 4. С. 381–387.

До теми 25. Функції держави

1. Джураєва О. О. Динаміка сучасної держави: загальнотеоретичний аспект. *Lex Portus: юрид. наук. журн.* 2018. № 2. С. 190–201.
2. Джураєва О. О. Поняття та ознаки функцій сучасної держави. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2005. Вип. 25. С. 143–149.
3. Дзевелюк М. В. Номенклатура функції сучасної держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 171–176.
4. Дзевелюк М. В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / редкол.:*

- В. В. Завальнюк (гол. ред.) та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Вип. 78. С. 60–67.
5. Лемак В. В., Лемак О. В. Функції сучасної держави: новий зміст в умовах глобалізації. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 108–115.
 6. Лоцихін О. М. Функції сучасної держави. Нарис юридичної теорії: монографія. Київ: Логос, 2013. 228 с.
 7. Мацькевич М. Розвиток культурної функції держави як умова демократичних трансформацій українського суспільства. *Право України*. 2012. № 8. С. 210–217.
 8. Мехдізадзе Ф. Функція держави у системі міжнародних відносин щодо проблем національної безпеки. *Політичний менеджмент*. 2008. № 4. С. 126–134.
 9. Морозова Л. А. Влияние глобализации на функции государства. *Государство и право*. 2006. №6. С. 101–107.
 10. Нагорная Т. А. Понятие и содержание функций государства. *Право и государство: теория и практика*. 2007. № 8. С. 11–14.
 11. Наливайко Л. Р., Беляева М. В. Поняття політичної функції Української держави. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 10. С. 54–64.
 12. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функція держави» (загальний огляд проблеми). *Право України*. 2006. № 6. № 8. С. 63–68.
 13. Просвирнин Ю. Г. Информационная функция государства. *Журнал российского права*. 2002. № 3. С. 29–35.
 14. Федоров В. А. Боргова функція сучасної держави : монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 176 с.

До теми 26. Форми держави

1. Барабаш Ю. Президент у змішаних республіках: деякі питання конституційно-правової теорії та практики. *Право України*. 2012. № 8. С. 93–99.
2. Бариська Я. О., Лемак В. В. Фактори, які впливають на форму державного правління. *Форум права*. 2012. № 4. С. 61–65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_11
3. Брезгулевская Н. В. Виды федерации и модели федерализма. *Правоведение*. 2005. № 3. С. 150–162. URL: https://elibrary.ru/download/elibrary_11806521_69246194.pdf
4. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України*. 2014. № 8. С. 27–38.
5. Волощук О. До питання пошуку оптимальної форми правління для України на сучасному етапі державотворення. *Право України*. 2014. № 8. С. 126–136.
6. Замышляев Д. В. Формы политико-территориальной организации государства. *Lex Russica. Научные труды Московской государственной юридической академии*. 2005. №1. С. 164–176.

7. Крестовська Н.М., Головченко М.Ф. Естетичний образ сучасної держави. *Право і суспільство*. 2021. № 4. С. 12-19. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/4_2021/4.pdf
8. Мартинюк Р. «Суперпрезидентська республіка»: конституційно-правова оцінка феномену та досвід пострадянських країн. *Право України*. 2013. № 7. С. 252–262.
9. Мартинюк Р. Змішана республіка – напівпрезидентська форма правління. *Право України*. 2018. № 1. С. 172–173.
10. Назаренко О. А. Политический режим: теоретико-правовая характеристика. *PolitBook*. 2013. № 2. С. 167–174. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/politicheskiy-rezhim-teoretiko-pravovaya-harakteristika/viewer>
11. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків: Право, 2009. 598 с.
12. Оборотов Ю. Н. Современное государство: основы теории : учеб. курс. О.: Астропринт, 1998. 132 с.
13. Процюк І. Парламентська форма правління: сутність і особливості. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. С. 65–74.
14. Сухонос В. В. Державне правління: еволюція сучасних форм. Суми: Університетська книга, 2013. 310 с.
15. Черняк Є. В. Зміна форми правління як мета конституційних перетворень: порівняльно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. 2017. Ч. 2. С. 40–43. URL: http://apnl.dnu.in.ua/tom_2_2017/12.pdf
16. Чиркин В.Е. Государствование: учеб. М.: Юрист, 2000. 384 с.

До теми 27. Державна влада і механізм держави

1. Беседин Е. Э. Основные подходы к понятию механизма государства в современной юридической науке. *Право и государство*. 2013. № 1. С. 24–27.
2. Бистрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8–14.
3. Держава у правовому вимірі : навч. посіб. у питаннях та відповідях / за ред. Т. Є. Кагановської. Х.: Право, 2013. 586 с.
4. Дудченко О. С. Теоретична визначеність і змістовне наповнення поняття «механізм держави». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 1. С. 10–12.
5. Кашанина Т. В. Власть и органы управления в первобытном обществе. *Происхождение государства и права : учеб. пособ.* Москва: Высшее образование, 2009. С. 20–28.
6. Ковбасюк С. В. Інститут та інституціоналізація як вираження міждисциплінарного підходу в дослідженні державної влади. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. № 5. С. 28–33.
7. Москвич Л. Новий етап судової реформи: очікування та сподівання. *Право України*. 2016. № 7. С. 24–33.

8. Оборотов Ю. Н. Возвышение судебной власти в системе разделения властей. *Актуальні проблеми політики: зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2002. Вип.13–14. С. 374–381.

9. Пікуля Т. О. Сучасний підхід до інтерпретації поняття «механізм держави». *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 46–54. URL: https://www.lvduvs.edu.ua/en/documents_pdf/visnyky/nvsy/02_2012_1/12ptopmd.pdf

10. Процюк І. В. Поділ державної влади в умовах різних форм державного правління : монографія. Х.: Право, 2012. 584 с.

11. Сухонос В. В. Статус глави держави в умовах демократичного режиму. *Право України*. 2013. № 8. С. 106–113.

12. Сухонос В. В. Поділ влади: теорія і принцип: аналіз структурного та функціонального аспектів. *Вісник Прокуратури*. 2013. № 12. С. 146–155.

13. Сухонос В. В. Судова влада: теоретичні проблеми, досвід, перспективи. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: «Право»*. 2013. № 1082. С. 288–291.

14. Тароева В. В. Контрольна влада в системі влади сучасної держави. *Юридичний вісник*. 2009. № 2. С. 4–9.

15. Шаповал В. Конституційний контроль в Україні: концепт та інститути. *Право України*. 2016. № 10. С. 125–140.

До теми 28. Громадянське суспільство і держава

1. Батанов О. Конституційне забезпечення організації місцевого самоврядування в Україні: проблеми формування та шляхи розвитку. *Право України*. 2016. № 6. С. 60–69.

2. Богашева Н. Політичні партії як суб'єкти виборчого процесу. *Право України*. 2013. № 5. С. 114–121.

3. Бондаренко Н. О. Громадянське суспільство в Україні: історико-правові аспекти становлення та розвитку. *Форум права: електрон, наук, фахове вид.* 2017. № 5. С. 57–63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_5_9

4. Гарасимів Б. Моделі громадянського суспільства: проблема взаємовідносин людини та держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 97–104.

5. Гетьман І. Розвиток громадянського суспільства в умовах інформаційно-глобалізаційних процесів. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2. С. 46–54.

6. Еникеева Д. Р. К вопросу о концепциях (теориях) местного самоуправления. *Юридическая наука*. 2011. № 3. С. 24–27.

7. Журенок Т. В. Правовий статус та види громадських об'єднань. *Форум права*. 2012. № 4. С. 356–361. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_58

8. Корнієвський О. А. Громадянське суспільство сучасної України: проблемні аспекти розвитку. *Наукові праці МАУП*. 2017. Вип. 52. С. 56–63.

9. Куракін О. М., Романов М. Ю. Генеза поняття «громадянське суспільство». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: «Право»*. 2015. Вип. 35. С. 28–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35%281.1%29__9
10. Любченко П. Засоби масової інформації як структурний елемент громадянського суспільства та їх вплив на місцеве самоврядування. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 68–77.
11. Назаренко О. А. Історія становлення політичної системи суспільства: теоретико-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2017. №3. С. 30–35. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_1/8.pdf
12. Онупрієнко А. Правове регулювання функціонування місцевої влади: світовий і вітчизняний досвід. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. С. 90–100.
13. Пасько Я. І. Соціальна держава і громадянське суспільство: співпраця versus протистояння. Київ: ПАРАПАН, 2008. 272 с.
14. Толстенко В. Роль громадянського суспільства у генезі форми сучасної держави: теоретико-методологічні аспекти. *Право України*. 2014. № 4. С. 45–54.
15. Чумаков Д. Д. Проблема розвитку громадянського суспільства в Україні в контексті його взаємодії з інститутом держави. *Грані*. 2014. № 6. С. 131–135.

До теми 29. Демократична, правова і соціальна держава

1. Заєць А. Концепції правової держави і верховенства права в українській правовій доктрині. *Право України*. 2013. № 9. С. 243–269.
2. Кабанець О. С. Верховенство права як ціннісна складова демократії. *Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри*. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. Вип. 3. С. 179–182.
3. Лафітський В. Правова держава і фактори її розвитку в порівняльно-правовому вимірі. *Право України*. 2013. № 3–4. С. 169–182.
4. Оніщук М. В. Україна як правова держава: реалії і проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 81–85.
5. Петришин О. В. Демократія як основоположний принцип сучасного конституційного ладу України. *Право України*. 2013. № 8. 365 с.
6. Погребняк С. Соціальна держава: обґрунтування концепції. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2. С. 15–25.
7. Синчук С. Модель національної системи соціального забезпечення в контексті європейського напрямку розвитку України. *Право України*. 2016. № 8. С. 17–23.
8. Сиренко В. Ф. Государство: демократическое, правовое, социальное. Київ: Ин-т государства и права им. В. М. Корецкого НАН Украины, 2013. 340 с.
9. Тищенко О. Соціальні стандарти в Україні: проблеми євроінтеграції. *Право України*. 2016. № 8. С. 24–32.
10. Футей Б. Становлення правової держави в Україні: 1991–2011. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 436 с.

11. Хома Н. М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія. Київ: Юридична думка, 2012. 592 с.
12. Шульженко Ф. П. Соціально-правова держава в Україні: проблеми становлення та модернізації. Київ: КНЕУ, 2007. 392 с.
13. Яковюк І. Виникнення та розвиток концепції соціальної держави. *Вісник Академії правових наук України*. 2001. № 2. С. 25–34.
14. Якубенко В. Принципи соціальної держави // *Право України*. 2002. № 6. С. 33–38.
15. Ярошенко О. Соціально-правовий вимір держави Україна в умовах євроінтеграції. *Право України*. 2016. № 8. С. 9–16.

До теми 30. Право, держава і цивілізація

1. Бехруз Х. Основы цивилизационного подхода в сравнительном правоведении. *Актуальні проблеми політики : зб. наук. праць*. Вип. 28. О. : Фенікс, 2007. С. 21–30.
2. Горохов В. Ф. О соотношении понятий «культура» и «цивилизация». *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2015. № 10. С. 132–136.
3. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279–286.
4. Дубняк М. О. Взаємодія держави з транснаціональними корпораціями в умовах глобальної економічної кризи. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 68–75.
5. Методологія та інноватика загальнотеоретичної юриспруденції : монографія / Ю. М. Оборотов, В. В. Завальнюк, А. П. Овчиннікова та ін.; за ред. Ю. М. Оборотова. О. : Фенікс, 2019. 420 с.
6. Многоликая глобализация. Культурное многообразие в современном мире / под ред. П. Бергера и С. Хантингтона ; пер. с англ. В. В. Сапова. М.: Аспект Пресс, 2004. 379 с.
7. Оборотов Ю. Н. К вопросу о формировании глобальной правовой системы. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. Т. X. О.: Юрид. л-ра, 2011. С. 229–236.
8. Оборотов Ю. Місцезрозвиток в основі апологізації українського права. *Право України*. № 8. 2011. С. 142–150.
9. Следзевский И. В. Диалог цивилизаций как смысловое поле мировой политики. *Общественные науки и современность*. 2001. № 2. С. 141–156.
10. Сокольская Л. В. Взаимодействие правовых культур в историческом процессе. Орехово-Зуево : Изд-во МГОГИ, 2013. 148 с.
11. Скуріхін С. М. Морфологія і динаміка правової культури : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2020. 314 с.
12. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? URL: <https://gtmarket.ru/library/articles/2498>

13. Хаустова М. Г., Ждан М. Д. Правова глобалізація: поняття, риси, види. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2013. Випуск № 16. С. 25–30.

14. Черникова В. Е. Диалог культур как способ социокультурного взаимодействия в условиях глобализации. *Научные проблемы гуманитарных исследований*. 2012. Вып. 4. С. 279–287.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

http://portal.rada.gov.ua	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
http://www.kmu.gov.ua	Урядовий портал України
http://pravoznavec.com.ua	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури
http://forum.yurclub.ru/index.php?act=downloads	Юридическая библиотека ЮрКлуба
http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/knigi/	Книги и учебники по праву Украины
www.library.univ.kiev.ua	Наукова бібліотека ім. М. Максимовича
http://www.nbuv.gov.ua/	Національна бібліотека України
http://dspace.onua.edu.ua/	Репозитарій Національного університету «Одеська юридична академія»
https://dspace.nlu.edu.ua/	Репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
http://dspace.lvduvs.edu.ua/	Репозитарій Львівського державного університету внутрішніх справ

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

РОБОЧА ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Рівень вищої освіти: **перший (бакалаврський)**

Ступінь вищої освіти: **бакалавр**

Галузь знань: **08 Право**

Спеціальність: **081 Право**

*Факультети: цивільної та господарської юстиції,
прокуратури та слідства (кримінальної юстиції),
адвокатури, судово-адміністративний, соціально-правовий, міжнародно-
правових відносин*

Електронне видання

Підписано до друку 23.09.2021.

Ум-друк. арк.1, 36.

Зам. № 2109-05.

Видано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.

Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160

e-mail: fenix-izd@ukr.net

www.feniksbooks.com